

**ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM**  
**ZÁKLADNÍ ŠKOLY SPECIÁLNÍ**  
**ROOSEVELTOVA**

**„UČÍME SE PRO ŽIVOT“**

## IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE ŠKOLY

**název ŠVP:** Školní vzdělávací program  
Základní školy speciální, Rooseveltova  
„UČÍME SE PRO ŽIVOT“

**předkladatel:** Základní škola speciální a Praktická škola,  
Praha 6, Rooseveltova 8

**název školy:** Základní škola speciální a Praktická škola,  
Praha 6, Rooseveltova 8

**adresa školy:** Rooseveltova 8, Praha 6

**jméno ředitele:** Mgr. Eva Klíková

**kontakty:** [www.skolaroos.cz](http://www.skolaroos.cz), tel.: 224 322 147, 724 219 334,  
info@skolaroos.cz

**zřizovatel:** Hlavní město Praha

**adresa:** Hlavní město Praha, Mariánské nám. 2, Praha 1

**platnost dokumentu:** od 1. 9. 2010

**podpis ředitele :**

**razítko školy :**

## CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola speciální a Praktická škola Praha 6, Rooseveltova 8 poskytuje **základy vzdělání** žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Škola vykonává činnost vzdělávací a výchovnou. Cílem výchovně vzdělávacího procesu je připravit co nejlépe žáky školy na život v dospělosti. Základními principy výchovně vzdělávacího procesu jsou individuální přístup k žákům, respekt k jejich jedinečnosti i k jejich specifickým problémům a důraz na maximální možné rozvinutí schopností a dovedností každého žáka.

Škola se skládá z těchto součástí:

- Základní škola speciální
- Praktická škola dvouletá
- Speciálně pedagogické centrum

Hlavní sídlo školy je Rooseveltova 8, Praha 6, kde se nachází ředitelství, ekonomické oddělení a 6 tříd ZŠ speciální. 4 třídy školy jsou umístěny v Alžírské 1, Praha 6.

Praktická škola a Speciálně pedagogické centrum jsou umístěny v samostatném pavilonu v areálu ZŠ Pod Marjánkou, Praha 6.

Posláním Základní školy speciální je poskytovat výchovu a vzdělávání žákům s mentálním postižením v rozsahu středně těžkého až těžkého stupně mentální retardace, s postižením více vadami, s diagnózou autismus, s poruchami psychomotorického vývoje a dalšími specifickými poruchami učení.

Vzdělávání probíhá podle těchto vzdělávacích programů :

- **Školní vzdělávací program ZŠ speciální Rooseveltova - Učíme se pro život**

Školní docházka je desetiletá. Škola poskytuje základy vzdělání.

### **ZŠ speciální, Rooseveltova**

Základní škola je umístěna ve dvou objektech – centrální část včetně ředitelství a kanceláří sídlí v budově ZŠ speciální Rooseveltova v Praze 6 se v Bubenči, v blízkosti Stromovky. Jedná se o vilu z roku 1908, která přes své netypické uspořádání velmi dobře slouží jako školní prostor již od roku 1982. Budova má jedno podzemní, dvě nadzemní podlaží a podkroví.

V podkroví jsou umístěny 2 třídy pro žáky s dg. autismus, herna a cvičná kuchyňka. V druhém podlaží se nacházejí 2 třídy, tělocvična a kanceláře vedení školy. V prvním podlaží je šatna žáků, kancelář, 2 třídy, výdejna jídla a jídelna pro žáky. V suterénu je prostor pro muzikoterapii a kanceláře SPC Vertikála, dílna školníka a skladové prostory.

Součástí objektu je velká zahrada o výměře 4300 m<sup>2</sup>, na které je vybudováno sportovní hřiště s umělým povrchem. Žáci využívají zahradu každý den o přestávce, při hodinách TV a při odpoledních volnočasových aktivitách, starší žáci pracují na zahradě v rámci pracovního vyučování, 1x týdně zde probíhá hipoterapie. Zahrada je vybavena herními prvky (houpačky, řetězový most, hrazda).

Škola má pronajatý prostor od MČ Praha 6 v suterénu činžovního domu ve Verdunské ulici č. 11. V tomto prostoru jsou zřízeny 2 výtvarné dílny (keramická a textilní), které žáci hojně využívají v dopoledních i odpoledních hodinách.

## **ZŠ speciální, Alžírská**

Další objekt školy je pronajatý prostor v areálu Dětského centra Paprsek v Alžírské ulici v Praze 6. Zde jsou umístěny 4 detašované třídy. V moderním dvoupodlažním pavilonu se nacházejí 3 třídy, jídelna, kuchyň, herna, tělocvična, výtvarná dílna, kancelář a rehabilitační místnost. Třídy jsou vybaveny nábytkem vytvořeným na míru dle speciálních potřeb žáků s těžkým zdravotním postižením. Jedna třída je umístěna v prostorách stacionáře v sousední budově. K relaxaci žáků s těžkým zdravotním postižením slouží senzorická místnost Snoezelen.

### **Charakteristika jednotlivých tříd**

Třídy s klasickým uspořádáním jsou určeny žákům se střední mentální retardací. Výuka je zaměřena na osvojování základů trivie - základních početních představ, osvojení základů čtení globální i analyticko-syntetickou metodou, rozvíjení schopností třídění, rozlišování, porovnávání, doplňování a na orientaci v prostoru a v čase. Důležitou součástí výuky je nácvik sebeobsluhy a hygienických návyků.

Ve třídách pro žáky s diagnózou autismus je výuka zaměřena především na rozvoj komunikace, sebeobsluhy, sociálních dovedností a samostatnosti. V rámci rozvoje komunikace děti používají komunikační knihy, prostřednictvím kterých se učí vyjadřovat své potřeby a přání. K rozvoji komunikace a porozumění slouží vizualizace prostoru a struktura všech činností. Komunikace je podpořena také znakovým jazykem Makaton.

Do rehabilitačních tříd jsou zařazeni žáci s těžkým kombinovaným postižením. Do programu je zahrnuta komplexní rehabilitace - individuální fyzioterapie, vodoléčba, hipoterapie, canisterapie. Individuální výuka probíhá denně a uskutečňuje při ní též multisenzorická stimulace, bazální stimulace, orofaciální stimulace, alternativní komunikace, muzikoterapie. Byla zřízena také relaxačně stimulační místnost Snoezelen.

### **Charakteristika vzdělávacího programu v Základní škole speciální, Rooseveltova**

Vzdělávací program se uskutečňuje podle Školního vzdělávacího programu ZŠ speciální, Rooseveltova, Učíme se pro život.

ŠVP se skládá ze 2 částí:

- Vzdělávání žáků s lehkým a středním mentálním postižením v ZŠ speciální
- Vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami v ZŠ speciální

Nový ŠVP se prolíná se Vzdělávacím programem pomocné školy a přípravného stupně a Rehabilitačním vzdělávacím programem pomocné školy.

ŠVP vychází z konkrétních pedagogických zkušeností, z možností naší školy a odpovídá konkrétním potřebám a schopnostem žáků. Je rozčleněn do vzdělávacích oblastí, které jsou koncipovány tak, aby respektovaly sníženou úroveň rozumových schopností žáků a svými konkrétními cíli a vzdělávacím obsahem podporovaly poznávací a komunikační schopnosti, zájmy a potřeby žáků a rozvíjely tak jejich osobnost.

## **Ověřování výsledků vzdělávání – hodnocení žáků**

Výsledky vzdělávání jsou ověřovány v rámci vyhodnocení IVP vždy na konci školního roku. Při sestavování IVP se vychází z aktuálních dosažených znalostí a dovedností žáka a zároveň se nastavují nové cíle vzdělávání pro další období. Žáci jsou hodnoceni slovním hodnocením vždy na konci každého pololetí.

Žáci automaticky postupují do dalšího ročníku školy na základě svého věku.

## **Spolupráce s rodiči**

### Konzultace

S rodiči žáků probíhají pravidelné individuální konzultace o žácích za účasti třídního učitele a zástupce vychovatelů. Na konzultaci se probírají IVP dítěte, konzultují se výchovné přístupy a hledá se společný výchovně vzdělávací postup. Rodiče mají možnost si kdykoli vyžádat mimořádnou schůzku, pokud mají potřebu osobně probrat některá závažná témata o svém dítěti. Po domluvě mají možnost nahlédnout do výchovně vzdělávacího procesu.

### Informace

Rodiče jsou v pravidelném kontaktu s třídním učitelem, třídní učitel pravidelně informuje rodiče o aktuální situaci žáka a o jeho školních výsledcích. Pravidelně jsou rodiče o dění ve škole informováni formou „dopisu rodičům“, který je 1x měsíčně rozeslán i elektronicky. Aktuální informace jsou vyvěšovány na vstupní nástěnce školy.

## **Vlastní hodnocení – evaluace školy**

Na závěr školního roku probíhá evaluace výsledků vzdělávání a organizace školního roku.

Na evaluaci se podílejí všichni pracovníci školy, kteří vyplňují evaluační dotazníky. Výsledky dotazníkového šetření jsou podkladem pro zpracování celkového hodnocení školy, které zpracovává ředitelka školy. Závěry z šetření jsou zohledněny v programu dalšího školního roku a rovněž z nich vychází strategické plánování školy na další tříleté období. Konkrétní výtky a připomínky jsou řešeny v následném školním roce.

Rodiče hodnotí práci pedagogů školy i celkové fungování organizace při individuálních konzultacích, na kterých je tomuto tématu dáván velký prostor. Podnětné připomínky jsou aktuálně zpracovávány a případně řešeny dle možností školy.

## **Oblasti vlastního hodnocení**

### **Spolupráce s rodinami žáků**

- Pravidelné konzultace s rodiči
- Vzájemná důvěra rodičů a pedagogů
- Zachovávání diskrétnosti

### **Úroveň školního prostředí**

- Příznivé – rodinné - prostředí pro žáky, pro učitele, pro rodiče
- Motivující prostředí pro žáky a pro učitele
- Dobré vztahy mezi učiteli – vzájemná vstřícnost a respekt
- Pocit bezpečí pro žáky, pro učitele, pro rodiče

### **Práce pedagogů**

- Pravidelné sebehodnocení učitelů
- Soustavné vzdělávání učitelů – kurzy, semináře dle osobního výběru
- Měsíční plány učitelů – promyšlené cíle výuky
- Respekt učitelů odlišnostem jednotlivých žáků

- Spolupráce mezi učiteli navzájem, možnost návštěvy jiných škol
- Výjezdy školy – možnost rozhodovat o vlastní účasti, hodnocení každého výjezdu
- Důvěra učitelů ve vedení školy

#### Výuka

- Spolupráce učitelů při vytváření vlastních pomůcek
- Burza – nabídka vlastních pomůcek kolegům
- Vzájemné konzultace učitelů o problémech jednotlivých žáků – vzájemná pomoc a podpora

#### **Informace o pedagogickém sboru**

Ve škole pracuje přibližně 30 pedagogů, 16 učitelů a 14 vychovatelů. Většina pedagogů má odbornou kvalifikaci v oboru speciální pedagogiky. Část pedagogů si doplňuje vysokoškolské vzdělání dálkovým studiem.

Všichni pedagogičtí pracovníci si povinně rozšiřují své znalosti a praktické dovednosti formou kurzů, školení a seminářů.

Věkový průměr pedagogů je cca 37 let, ve škole pracují 4 muži.

#### **Dlouhodobé projekty školy v oblasti tvořivosti a volnočasových aktivit**

##### **Letní integrovaný tábor**

Škola pořádá každoročně letní tábor pro žáky školy. Cílem tábora je zažít společný týden s žáky školy, jejich sourozenci a kamarády – žáky běžných škol. Účastníci tábora dohromady vytvářejí společenství, které umožní přirozenou integraci dětí s postižením. Zároveň je to pomoc rodičům žáků školy, kteří v době letních prázdnin těžko hledají pro své děti vhodný program. Tábor se tradičně koná v rekreačním zařízení Jedličkova ústavu Praha, které se nachází v lese u rybníka, poblíž obce Buková u Nových Hradů. Každý tábor provází táborová hra, která je zaměřena na tvořivost, rozvoj zdatnosti, samostatnosti a na vzájemnou pomoc.

V jednotlivých družinkách jsou zařazeni žáci naší školy spolu se zdravými vrstevníky, kteří tak zblízka poznávají život dětí s postižením, učí se jim rozumět a trpělivě je doprovázet, učí se toleranci a respektu k nim.

Personální zajištění tábora tvoří pedagogové školy, studenti a asistenti. Někteří z nich jezdí na naše tábory dlouhodobě a tato zkušenost bývá někdy podnětem pro jejich studijní či profesní orientaci. Tito mladí lidé připravují programovou část tábora a pracují jako vedoucí družin a asistenti dětí s postižením.

##### **Dramaterapie**

Žáci ve škole pravidelně pracují v dramatickém kroužku v rámci odpoledních aktivit. Jeho základem jsou prvky dramaterapie, která obsahuje komunikační hry, volné etudy a pohybová cvičení.

Každoročně se přitom nacvičuje divadelní hra, která se veřejně představuje při presentačních akcích školy. Pro náměty divadelních her jsou často využívána klasická díla světových autorů – Malý Princ, Ze života hmyzu, O dvanácti měsíčkách, Archa Noemova....

##### **Tradice ve škole**

Ve škole klademe velký důraz na tradiční akce a pořádání rozmanitých slavností. Opakují se přitom stále stejné rituály, které žáci školy už dobře znají. Patří sem slavení Adventu, Mikulášská nadílka, slavení Masopustu, Zahradní slavnost. Mnohaleté opakování těchto slavností dává žákům jistotu a pomáhá jim orientovat se v čase.

## **Obsah:**

### **Vzdělávání žáků se středním mentálním postižením v základní škole speciální**

1. POJETÍ VZDĚLÁVÁNÍ
2. CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ
3. KLÍČOVÉ KOMPETENCE
4. VZDĚLÁVACÍ OBLASTI
  - 4.1 JAZYKOVÁ KOMUNIKACE
    - 4.1.1 Čtení
    - 4.1.2 Psaní
    - 4.1.3 Řečová výchova
  - 4.2 MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE
    - 4.2.1 Řazení a třídění předmětů
    - 4.2.2 Čísla a početní operace
    - 4.2.3 Závislosti, vztahy, práce s daty
    - 4.2.4 Základy geometrie
  - 4.3 INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE
  - 4.4 ČLOVĚK A JEHO SVĚT
    - 4.4.1 Místo, kde žijeme
    - 4.4.2 Lidé kolem nás
    - 4.4.3 Lidé a čas
    - 4.4.4 Příroda
    - 4.4.5 Člověk a jeho zdraví
  - 4.5 ČLOVĚK A SPOLEČNOST
    - 4.5.1 Historie našeho národa
    - 4.5.2 Člověk ve společnosti
    - 4.5.3 Poznatky o společnosti
    - 4.5.4 Péče o občana
  - 4.6 ČLOVĚK A PŘÍRODA
    - 4.6.1 Základní poznatky z fyziky
    - 4.6.2 Základní poznatky z chemie
    - 4.6.3 Základní poznatky z přírodopisu
    - 4.6.4 Základní poznatky o lidském těle
    - 4.6.5 Základní poznatky ze zeměpisu
  - 4.7 UMĚNÍ A KULTURA
    - 4.7.1 Hudební výchova
    - 4.7.2 Výtvarná výchova

- 4.8 ČLOVĚK A ZDRAVÍ
  - 4.8.1 Výchova ke zdraví
  - 4.8.2 Tělesná výchova
  - 4.8.3 Rehabilitační tělesná výchova
- 4.9 ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE
  - 4.9.1 Sebeobsluha
  - 4.9.2 Práce s drobným materiálem, se dřevem
  - 4.9.3 Práce montážní a demontážní
  - 4.9.4 Pěstitelské práce
  - 4.9.5 Práce v domácnosti
  - 4.9.6 Péče o zevnějšek a okolní prostředí
- 5. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
  - 5.1 OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA
  - 5.2 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA
  - 5.3 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA
- 6. UČEBNÍ PLÁN
- 7. VYUŽITÍ DISPONIBILNÍCH HODIN



## **Vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami v základní škole speciální**

1. POJETÍ VZDĚLÁVÁNÍ
2. CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ
3. KLÍČOVÉ KOMPETENCE
4. VZDĚLÁVACÍ OBLASTI
  - 4.1 ČLOVĚK A KOMUNIKACE
    - 4.1.1 Rozumová výchova
    - 4.1.2 Řečová výchova
    - 4.1.3 Alternativní a augmentativní komunikace
  - 4.2 ČLOVĚK A JEHO SVĚT
    - 4.2.1 Rozvíjení zrakového vnímání
    - 4.2.2 Rozvíjení sluchového vnímání
    - 4.2.3 Rozvíjení hmatového vnímání
    - 4.2.4 Prostorová a směrová orientace
    - 4.2.5 Rozvíjení čichového a chuťového vnímání
  - 4.3 UMĚNÍ A KULTURA
    - 4.3.1 Hudební výchova
    - 4.3.2 Výtvarná výchova
  - 4.4 ČLOVĚK A ZDRAVÍ
    - 4.4.1 Pohybová výchova
    - 4.4.2 Zdravotní tělesná výchova
    - 4.4.3 Rehabilitační tělesná výchova
  - 4.5 ČLOVĚK A PRÁCE
    - 4.5.1 Sebeobsluha
    - 4.5.2 Práce s drobným materiálem
    - 4.5.3 Práce montážní a demontážní
    - 4.5.4 Pěstitelské práce
    - 4.5.5 Práce v domácnosti
5. UČEBNÍ PLÁN

## 1. POJETÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávání v základní škole speciální je přizpůsobeno žákům se sníženou úrovní rozumových schopností, s psychickými zvláštnostmi, zejména s nedostatečnou úrovní koncentrace pozornosti a sníženou úrovní rozvoje volných vlastností. Vzhledem k těmto nedostatkům žáci nemohou zvládat požadavky základního vzdělání, ale jsou schopni osvojit si **základy vzdělání**.

Vzdělávací činnosti jsou zaměřeny na rozvoj rozumových schopností a osvojování přiměřených poznatků, na vypěstování návyků sebeobsluhy, vytváření dovedností používat předměty denní potřeby a vykonávat jednoduché pracovní činnosti.

**Základní škola speciální je desetiletá** a člení se na 1. stupeň, který tvoří 1. - 6. ročník a na 2. stupeň, který tvoří 7. – 10. ročník.

Pro vzdělávání žáků s lehkým a středním mentálním postižením je třeba vytvořit optimální podmínky, které vyžadují především přátelskou atmosféru, klidné a nestresující prostředí poskytující pocit jistoty a bezpečí a umožňující koncentraci na práci.

## 2. CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ

- upevnit a rozvíjet u žáků smysluplnou a účinnou komunikaci
- rozpoznat a pomoci rozvíjet schopnosti a vzdělávací možnosti žáků a tyto nabyté dovednosti využívat v osobním a pracovním životě
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy druhých
- snažit se, aby si žáci byli schopni uvědomovat svá práva a své povinnosti
- učit žáky chránit své zdraví i zdraví jiných
- vést žáky k ohleduplnosti k jiným lidem a učit je žít společně s ostatními lidmi

## 3. KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Klíčové kompetence představují soubor předpokládaných vědomostí, dovedností a hodnot důležitých pro osobní rozvoj, další uplatnění jedince a jeho maximálně možné zapojení do společnosti.

Osvojování klíčových kompetencí je dlouhodobý proces pokračující v průběhu celého života. Úroveň klíčových kompetencí, které žáci dosáhnou při ukončení školní docházky do ZŠ, nelze proto považovat za konečnou.

### Kompetence k učení

Při ukončení školní docházky a získání základů vzdělání by měl žák:

- ovládat základy čtení, psaní a počítání a být schopen je dále rozvíjet
- používat učebnice, učební materiály a učební pomůcky
- dodržovat návykové stereotypy učení, mít schopnost soustředění na předložené učení
- chápat pochvalu jako motivaci k dalšímu učení, mít zájem o získávání nových poznatků
- ovládat elementární způsoby práce s počítačem
- uplatňovat získané zkušenosti v praktických situacích

### **Výchovně vzdělávací strategie k utváření kompetence k učení :**

- vzhledem k individuálním možnostem žáka používáme různé techniky nácviku čtení, psaní a počítání
- učíme žáka používat učebnice, učební texty, názorné učební pomůcky, výukové programy, internet a motivační a výukové hry
- uplatňujeme individuální přístup, respektujeme možnosti každého žáka
- snažíme se vytvářet ve škole příjemné a pozitivní prostředí
- klademe důraz na dodržování každodenních stereotypů
- motivujeme každého žáka k dalšímu učení kladným hodnocením a důrazem na jeho dobré výkony a pokroky
- zadáváme žákovi úlohy vycházející v co největší míře z praktického života
- opakujeme a upevňujeme již naučené dovednosti
- pro žáky připravujeme individuální vzdělávací plány, které průběžně doplňujeme

### **Kompetence k řešení problémů**

Na konci základního vzdělání žák:

- překonává problémy přiměřeně ke svým možnostem
- řeší známé a opakující se situace na základě nápodoby a zkušeností
- ví, na koho se může obrátit o pomoc při řešení problémů

### **Výchovně vzdělávací strategie k utváření kompetence k řešení problémů :**

- častým rozbořem problémových situací učíme žáka rozpoznávat konkrétní problémy a jejich závažnost
- podporujeme práci žáků ve skupinách
- využíváme metod dramatické výchovy
- vedeme třídní kolektivy ke společnému řešení kázeňských či vztahových problémů
- učíme žáka přijímat důsledky svého jednání
- povzbuzováním a kladným hodnocením podněcujeme sebevědomí každého žáka, podporujeme v každém pocit vlastní ceny
- atmosférou vzájemné důvěry vytváříme každému žákovi prostor ke sdělování vlastních problémů

### **Kompetence komunikativní**

Na konci základního vzdělání žák:

- komunikuje s jinými lidmi přiměřeně svým schopnostem
- rozumí sdělení a reaguje na ně podle svých možností
- vyjadřuje své pocity, prožitky a nálady vhodným způsobem
- zvládá jednoduchou formu písemné komunikace
- využívá pro komunikaci běžné informační a komunikační prostředky

### **Výchovně vzdělávací strategie k utváření kompetence komunikativní :**

- snažíme se poskytnout dostatečný časový prostor k vyjadřování žáků s různou komunikační schopností
- podle individuálních potřeb žáka volíme vhodný komunikační systém
- zadáváním jednoznačných a srozumitelných pokynů učíme žáka naslouchat a co nejlépe porozumět obsahu sdělení

- podporujeme komunikaci mezi žáky, učíme je správně argumentovat
- podněcujeme žáka k vyjadřování svých pocitů, prožitků, nálad a postojů
- vedeme žáka k vhodnému řešení konfliktních situací
- učíme žáka zvládnout jednoduchou formu písemné komunikace
- vedeme žáka k respektování odlišností
- podporujeme přátelské vztahy mezi žáky
- spolupracujeme s rodinou a snažíme se o jednotný přístup ve výchově

### **Kompetence sociální a personální**

Na konci základního vzdělání žák:

- má základní představu o vztazích mezi lidmi
- orientuje se v prostředí, ve kterém žije
- uplatňuje základní návyky společenského chování
- navazuje a udržuje vztahy s vrstevníky, respektuje druhé lidi
- rozpoznává nevhodné a rizikové chování, je seznámen s jeho možnými důsledky

### **Výchovně vzdělávací strategie k utváření kompetence sociální a personální:**

- jednoznačně jsme stanovili pravidla chování a vzájemného ve škole
- vysvětlováním konkrétních případů ze života učíme žáka orientovat se v prostředí, ve kterém žije
- je naší prioritou, aby žák vždy rozuměl pochvale i pokárání
- ve výuce podporujeme vzájemnou pomoc
- vyzdvihováním kladných vlastností žáka upevňujeme pocit jeho vlastní jedinečnosti
- během výuky učíme žáka pomáhat dětem s těžším postižením, posilujeme tak jeho sociální chování
- rozbořem konkrétních situací učíme žáka poznávat vlastní chyby a způsoby nevhodného chování
- seznamujeme žáka s nevhodným a rizikovým chováním a jeho možnými důsledky

### **Kompetence občanské**

Na konci základního vzdělání žák:

- má povědomí o základních právech a povinnostech občanů
- dodržuje základní společenské normy a pravidla soužití
- chrání své zdraví, dodržuje jednoduchá pravidla zdravého životního stylu a ochrany životního prostředí

### **Výchovně vzdělávací strategie k utváření kompetence občanské:**

- praktickým cvičením vedeme žáka k osvojení návyků a dovedností k zapojení do společnosti
- důsledným dodržováním pravidel soužití vytváříme základní rámec společenských norem
- vysvětlujeme žákovi základní práva a povinnosti občanů
- učíme žáka rozpoznávat pozitivní a negativní projevy chování, dodržovat zásady zdravého životního stylu, snažíme se být v tom žákovi příkladem
- učíme žáka zvládat běžné praktické činnosti – nakupování, cestování hromadnou dopravou, návštěvu divadla
- pomocí příběhů učíme žáka, jak se chovat v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví

## **Kompetence pracovní**

Na konci základního vzdělání žák:

- má osvojené hygienické návyky, zvládá sebeobsluhu podle svých možností
- má základní pracovní dovednosti a zvládá jednoduché pracovní činnosti
- zvládá základní pracovní dovednosti při jednoduchých pracovních činnostech
- respektuje pravidla práce v týmu
- přijímá posouzení výsledků své práce
- dodržuje zásady bezpečnosti, ochrany zdraví a ochrany životního prostředí při pracovních činnostech podle naučených stereotypů
- chrání své zdraví, dodržuje jednoduchá pravidla zdravého životního stylu a ochrany životního prostředí

## **Výchovně vzdělávací strategie k utváření kompetence pracovní:**

- pravidelným procvičováním vedeme žáka k osvojování sebeobsluhy a hygienických návyků
- seznamujeme žáka s nástroji, pomůckami a náradím pro běžné domácí použití i pro řemeslné práce
- navozujeme pracovní stereotypy a dodržujeme je
- učíme žáky pracovat podle naučeného postupu
- respektujeme individuální schopnosti každého žáka
- učíme žáka pracovat v kolektivu, rozšiřujeme jeho pracovní-komunikační schopnosti
- volíme pracovní činnosti zvládnutelné v kratších časových úsecích, u rozsáhlejších prací hodnotíme i dílčí výsledky
- důsledně postupujeme od jednoduchého ke složitějšímu
- při pracovních činnostech přísně dbáme na dodržování zásad bezpečnosti, ochrany zdraví, hygieny práce a ochrany životního prostředí

## 4. VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

**Jazyková komunikace** (Vyučovací předměty: Čtení, Psaní, Řečová výchova)

**Matematika a její aplikace** (Vyučovací předmět: Počty)

**Informační a komunikační technologie** (Vyučovací předmět: Práce na počítači )

**Člověk a jeho svět 1. st. (1. - 6. ročník)** (Vyučovací předmět: Prvouka)

**Člověk a společnost 2. st. (7. - 10. ročník)** (Vyučovací předmět: Vlastivěda)

**Člověk a příroda 2. st.** (Vyučovací předmět: Přírodověda)

**Umění a kultura** (Vyučovací předměty: Výtvarná výchova, Hudební výchova)

**Člověk a zdraví** (Vyučovací předměty: Výchova ke zdraví, Tělesná výchova, Zdravotní TV)

**Člověk a svět práce** (Vyučovací předmět: Pracovní vyučování)

### 4.1 JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

**Vzdělávací oblast Jazyková komunikace je zařazena ve všech ročnících ZŠS. V rámci učebního plánu se vzdělávací oblast realizuje ve třech předmětech: Čtení, Psaní a Řečová výchova.**

#### **Cílové zaměření vzdělávací oblasti**

- rozvíjení řečových schopností a myšlení
- srozumitelné vyjadřování ústní i písemnou formou a kultivovaný projev v běžných situacích
- dorozumívání se v běžných situacích, sdělování názorů
- osvojení techniky čtení a psaní
- získávání základních dovedností pro pochopení čteného textu
- zvládání orientace v jednoduchých textech různého zaměření
- získávání zájmu o čtení a rozvíjení schopnosti reprodukovat snadný krátký text
- zvládání popisu jednoduchého textu, psaní krátkých slov i podle diktátu
- využívání získaných dovedností psaní v praxi

#### **Vyučovací předměty ČTENÍ, PSANÍ a ŘEČOVÁ VÝCHOVA**

##### **Charakteristika vyučovacích předmětů**

Obsahové, organizační a časové vymezení

Obsah učiva předmětů Čtení, Psaní a Řečová výchova je přizpůsoben a redukován tak, aby žákům v co největší možné míře přiblížil mateřský jazyk. Učivo vede žáky k rozvíjení slovní zásoby, řečových schopností a komunikačních dovedností, k vnímání a chápání obsahů různých jazykových sdělení. Důležitým úkolem je naučit žáky vhodnou technikou číst a psát, zaměřit se na užívání mateřského jazyka v jeho mluvené i psané podobě.

V rámci ŠVP má Jazyková komunikace na 1. stupni celkovou časovou dotaci 42 hodin.

Předmět Čtení je posílen o 2 disponibilní hodiny v 1. a 2. ročníku. Předmět psaní je posílen o 2 disponibilní hodiny ve 3. a 4. ročníku.

Na 2. stupni má Jazyková komunikace celkovou časovou dotaci 24 hodin. Předmět Psaní je posílen o 1 disponibilní hodinu v 7. ročníku.

### Rozvržení hodin do jednotlivých ročníků:

| Ročník | Čtení | Psaní | Řečová výchova | Celkem hodin |
|--------|-------|-------|----------------|--------------|
| 1.     | 2+1   | 2     | 2              | 6+1          |
| 2.     | 2+1   | 2     | 2              | 6+1          |
| 3.     | 3     | 1+1   | 1+1            | 5+2          |
| 4.     | 3     | 1+1   | 1+1            | 5+2          |
| 5.     | 3     | 2     | 2              | 7            |
| 6.     | 3     | 2     | 2              | 7            |
| 7.     | 3     | 1+1   | 1              | 5+1          |
| 8.     | 3     | 2     | 1              | 6            |
| 9.     | 3     | 2     | 1              | 6            |
| 10.    | 3     | 2     | 1              | 6            |

### Uplatňované metody a formy práce

Výuka probíhá formou vyučovací hodiny ve třídě. Učitel a žáci pracují s učebnicemi, s kartami globálního čtení, pracovními sešity, pracovními listy a s tabulí. Vyučování je zpestřeno hrami, soutěži.

### Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:

#### Kompetence k učení

Žák by měl:

- seznámit se s vhodnými metodami a strategiemi učení a pomocnými technikami
  - při práci uplatňujeme individuální přístup ke každému žákovi
  - využíváme her, soutěží a názorných demonstrací
- ovládat základy čtení a psaní a využívat je ke svému vzdělávání
  - vzhledem k individuálním možnostem žáka používáme různé metody nácviku čtení a psaní
- pracovat s učebnicemi, učebními materiály a učebními pomůckami
  - vedeme žáka přiměřenou a zábavnou formou k práci s učebnicí (s knihou), s učebními materiály
  - seznamujeme žáka s učebními pomůckami, vedeme ho k jejich samostatnému použití
- dodržovat návykové stereotypy učení, snažit se o koncentraci na učení
  - k osvojování metod a ke zvyšování koncentrace k učení v hojně míře využíváme her, soutěží, pokusů, experimentů a názorných demonstrací
  - vztah žáka k učení ovlivňujeme vytvářením příjemného a pozitivního školního klimatu, klademe důraz na dodržování návykových stereotypů učení a koncentraci na učení
- chápat pochvalu jako motivaci k dalšímu učení, mít zájem o získávání nových poznatků
  - motivujeme žáka k dalšímu učení kladným hodnocením a důrazem na jeho výkony, pokroky a další možnosti (žák je hodnocen za to, co umí, co zvládl, co dokázal, nikoli za to, co neumí)

## **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- komunikovat s druhými lidmi přiměřeně svým schopnostem
  - žákovi se vždy snažíme poskytnout dostatečný časový prostor k vyjádření
  - pomocí různých forem výuky (dramatizace, modelové situace) učíme žáka zásadám pravidel vystupování a komunikace ve světě dospělých
- rozumět ústnímu a písemnému sdělení a reagovat na ně podle svých možností
  - zadáváním jednoznačných, srozumitelných pokynů a kontrolních otázek učíme žáka naslouchat a co nejlépe porozumět obsahu sdělení
- vyjadřovat své pocity, prožitky a nálady vhodným způsobem
  - podněcujeme žáka k vyjadřování svých pocitů, prožitků, nálad, názorů a postojů nejen při práci v komunitních kruzích
- chápat jednoduché běžně užívané texty, záznamy a obrazové materiály
  - předkládáme žákovi dostatečné množství běžně užívaných textů, záznamů a obrazových materiálů
- zvládat jednoduchou formu písemné komunikace
  - nácvikem i praktickými činnostmi učíme žáka poznávat a správně používat technické informační a komunikační prostředky (práce s telefonem, zásady komunikace přes mobil, internetová pošta...) a zvládat jednoduchou formu písemné komunikace
- využívat pro komunikaci běžné informační a komunikační prostředky
  - podporujeme komunikaci mezi žáky běžnými informačními a komunikačními prostředky
- využívat získané komunikační dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke společenské integraci
  - formou skupinové práce vedeme žáka k respektování komunikačních bariér a odlišností

## **Zařazená průřezová témata**

### **Osobnostní a sociální výchova**

- rozvoj schopností poznávání
- psychohygiena
- komunikace
- mezilidské vztahy
- hodnoty, postoje, praktická etika

### **Multikulturní výchova**

- rozvoj schopností tolerovat odlišnosti
- rozšíření znalostí o různých etnických skupinách žijících v české společnosti
- rozšíření znalostí o způsobu života žáků – cizinců, kteří navštěvují školu



### 4.1.1 Čtení

#### Obsah předmětu:

Obsahem čtení je postupné osvojování písmen, slov a vět, které vede k rozvíjení dovednosti číst slova a krátký text s porozuměním.

#### Předčtenářské dovednosti:

##### Třídění

- třídění podle barvy, podle tvaru, podle velikosti
- tematické třídění obrázků do skupin – jídlo, nářadí, zvířata, ovoce, oblečení, dopravní prostředky

##### Přiřazování

- přiřazování stejných předmětů k sobě (skutečné předměty denní potřeby)
- přiřazování předmět a foto, příp. obrázků
- přiřazování obrázků a foto (2 a postupně více)
- přiřazování foto a osoba (lidé ze školy)
- přiřazování stejných tvarů (kolo, trojúhelník, čtverec) + vkládání
- přiřazování piktogram a předmět, piktogram a obrázek
- skládání půlených obrázků, stínové obrázky
- diferenciační cvičení zrakového vnímání - cílem je osvojení pojmů stejný, jiný
- vyhledávání stejných obrázků - pexeso
- pojmenování obrázků

#### Alternativní způsob čtení – globální metoda

Globální metoda čtení vychází z poznání, že písmena a slabiky jsou pro žáky příliš abstraktní. Začíná se tedy pracovat s celými slovy. Žáci se učí pomocí obrázků poznávat jednoduchá celá slova psaná hůlkovým písmem, častým používáním si slova zapamatují. Žáci až později docházejí vlastním vývojem k analýze slov na písmena a slabiky.

Metoda podporuje rozvoj zrakové diferenciace, záměrné pozornosti, verbálního myšlení a komunikačních dovedností.

#### METODICKÝ POSTUP:

- kombinace obrázků a slov – vyhledávání stejných slov (obsah slov pomocí obrázků)
- obrázek předmětu se slovním označením – přiřazování stejného slova
- obrázek předmětu bez textu – doplňování správného slova
- používání spojky A, I - spojování obrázků a slov – čtení slovního spojení
- práce se jmény – vlastní jméno, jména spolužáků, MÁMA, TÁTA – vyhledávání stejných slov, čtení
- sloveso MÁ – tvoření vět: TÁTA MÁ + obrázek - čtení s porozuměním
- naučit slova TO, JE – tvořit další věty (TO JE LEV)
- znalost písmen podporovat jejich častým psaním (s pomocnými tečkami)
- slovesa JÍ a PIJE – tvoření vět: jméno + JÍ / PIJE + obrázek
- vyhledávání slov k obrázkům – kontrola porozumění slov
- analýza slov: skládání slov z písmen, ze slabik podle předlohy

- podpora řeči a komunikace skládáním vět ze slov a obrázků
- vyvozování jednotlivých písmen

Při výuce čtení v základní škole speciální je výhodné kombinovat globální metodu čtení s analyticko-syntetickou metodou.

### **Analyticko-syntetická metoda čtení**

- vyvozování jednotlivých hlásek, spojení hlásek s tiskacími a psacími písmeny
- rozlišování hlásky ve slovech – na začátku slova, uprostřed, na konci
- určení prvního písmene svého jména, jména spolužáků
- poznat písmeno – ve svém jménu, v jednoduchých slovech
- spojování písmen do slabik
- tvoření slov ze slabik

#### 1/ abeceda – tiskací i psací, malé i velké

- nácvik abecedy z paměti
- zařazení chybějících písmen do abecedy
- řazení slov podle abecedy
- praktické využití abecedy – telefonní seznam, seznamy žáků

#### 2/ slovo – slabika – hláska – písmeno

- členění slova na slabiky a hlásky – sluchová analýza, syntéza
- samohlásky, souhlásky – délka samohlásek
- souhlásky tvrdé a měkké
- psaní i/y v tvrdých i měkkých souhláskách – slova
- souhlásky obojetné - vyjmenovaná slova
- souhlásky obojetné – slova příbuzná – kmen slova
- pravidlo psaní velkých písmen ve jménech
- čtení s porozuměním – slova, věty

#### 3/ věta – slovo

- slova ve větě
- význam slova – slova stejného a opačného významu
- třídění slov podle různých kategorií
- slova nadřazená, podřazená, souřadná
- rým
- pořádek slov ve větě

### **Základy gramatiky, tvarosloví a písemného vyjadřování:**

#### 4/ věta – druhy vět

- pravidlo psaní velkého písmena na začátku věty
- druhy vět – oznamovací a tázací, věty rozkazovací a přací
- znaménka na konci vět
- správná intonace

#### 5/ tvarosloví

- podstatná jména
- vlastní jména
- podstatná jména – rod (životnost), číslo
- slovesa
- slovesa: osoba, číslo, čas
- slovesa: časování v oznamovacím způsobu v přítomném čase, později v ostatních časech
- číslovky – základní a řadové
- předložky
- spojky
- podstatná jména – skloňování
- podstatná jména – určování pádů
- přídavná jména
- dokončení všech slovních druhů

#### 6/ skladba

- základní větné členy – podmět a přísudek
- shoda podmětu s přísudkem

#### 7/ slohový výcvik:

- vyprávění podle obrázků
- odpovědi na otázky
- tvoření vět na daná slova
- tvoření otázek
- popis předmětu
- reprodukce jednoduchých textů
- formy společenského styku – pozdrav, omluva apod.
- psaní dopisu, vyplňování tiskopisů, složenek
- vyplnění jednoduchého dotazníku
- referát

### **4.1.2 Psaní**

#### **Obsah předmětu:**

Předmět psaní rozvíjí jemnou motoriku, grafomotoriku a grafické dovednosti žáků, a tím zároveň stimuluje jejich myšlení. Při osvojení základů grafických dovedností mohou žáci pořizovat jednoduché zápisy či používat písemnou komunikaci.

#### **1) Předpísemná fáze**

##### **praktická cvičení - rozvoj jemné motoriky**

- uchopování a pouštění předmětu
- přendávání předmětu z ruky do ruky
- stavění věže z kostek (s postupným zmenšováním velikosti kostek + větší počet kostek)
- vyhazování korálků do sklenice (s postupným zmenšováním hrdla)

- šroubování
- otevírání a zavírání zdrhovadla
- navlékání korálků na tkaničku (s postupným zmenšováním velikosti korálků + vlasec + jehla)
- obracení stránek v knížce po jedné
- skládání papíru
- rozbalování malých předmětů v obalu (např. bonbon)
- práce s kolíčky na prádlo
- rozepínání a zapínání knoflíků
- trhání papíru (volné, podle čáry)
- modelování
- stříhání nůžkami (nácvič stříhacího pohybu, stříhání podél rovné čáry, podle zakulacené linky)
- používání ořezávátka

## **2) Rozvoj grafických schopností – písemná fáze**

### **a) Uvolňovací cviky**

- cvičení podle pokynů – využití říkanek, rytimizace, hudba – uvolňování ramenního a loketního kloubu, zápěstí
- čmárání na velké plochy (tabule, balicí papír)
- velké plochy se postupně zmenšují
- čáry a kruhy – podle pokynu
- psaní houbou, štětcem, křídou, do krupice, do rýže, do písku
- kreslení ve stoje na délku paže, kreslit celou paží, od kraje do kraje, zleva doprava, levou i pravou rukou i oběma současně

### **Grafomotorické cviky**

- úchop tužky – správné držení mezi palcem a prostředníkem s ukazovákem položeným volně na tužce
- spontánní čmárání
- kreslení čar podle předlohy — zleva doprava, shora dolů – využití pomocných bodů
- kresba kříže podle předlohy
- horní a dolní oblouky oběma směry – obtahování
- obtahování tvarů (čáry, kruh, čtverec, trojúhelník, kosočtverec)
- kreslení kruhu, čtverce, trojúhelníku podle předlohy – zpočátku pomocné body
- vymalovávání (naučit respektovat obrys vymalovávaného obrázku)
- zpočátku použít silnou konturu a jednoduché velké obrázky, postupně tloušťku kontury zmenšovat)
- kresba jednoduchých obrázků – hlavonožec, slunce, strom, dům apod.
- kresba postavy s 8 detaily – hlava, trup, ruce, nohy, oči, pusa, nos, vlasy
- obtahování písmen, psaní písmen

c) Psaní

- psaní velkých tiskacích písmen podle tečkované předlohy
- opis slabik, slov, vět – tiskacím písmem
- metodický nácvik psaní psacích písmen
- opis slov psacím písmem
- přepis z tiskacího textu do psacího
- diktát

d) Psaní na počítači

- orientace na klávesnici
- opis slov a jednoduchého textu
- mazání textu
- používání velkých a malých písmen
- psaní číslic
- kopírování textu

### 4.1.3 Řečová výchova

**Předmět** Řečová výchova se zaměřuje na osvojení a užívání mateřského jazyka v jeho mluvené podobě, na správné a srozumitelné vyjadřování, rozvíjí komunikační dovednosti žáků, které jsou předpokladem jejich dalšího vzdělávání a sociální integrace.

Podpora rozvoje řečových schopností:

*Orofaciální stimulace*

*Alternativní komunikace*

- *komunikace pomocí gest*
- *komunikace pomocí očního kontaktu*
- *komunikace pomocí obrázků*
- *znakový slovník Makaton*

**Předmět** Řečová výchova se uskutečňuje prostřednictvím těchto oblastí:

- *Rozvoj receptivní stránky řeči*
- *Rozvoj expresivní stránky řeči*
- *Logopedie*
- *Komunikační a slohová výchova*

**Orofaciální stimulace**

- cvičení mluvidel – otvírání a zavírání pusy, vyluzování různých zvuků
- cvičení jazyka - vyplazování jazyka – nápodoba
- hýbání jazykem od jednoho koutku k druhému
- položení jazyka na špachtličku, lžičku, olíznutí rtů, zubů
- cvičení rtů - sání (brčko), prskání, foukání, špulení rtů, pískání, bublání
- stimulace mluvidel – doteky, lžičkou, kartáčkem, žínkou

## **Alternativní komunikace**

**1 - Komunikace pomocí gest:** pozdrav, ukázání na něco, prosba, souhlas, nesouhlas, nevím, poděkování

### **2 - Komunikace pomocí očního kontaktu**

- trénování očního kontaktu
- věta „Podívej se na mne“, zatímco držíme sladkost či oblíbenou věc ve výši očí dítěte,
- abychom posílili snahu dítěte podívat se
- postupně měnit toto materiální posilování za posilování společenské (písnička, pohlázení, slovní pochvala)
- počkat, než se dítě na nás podívá a pak teprve ho zařadit do jeho oblíbené činnosti
- kdykoliv upozorujeme spontánní oční kontakt dítěte, dát jasně najevo, že toto jeho chování velmi oceňujeme a odměňujeme
- učit navodit oční kontakt s dítětem při oslovení jeho jménem – nejprve fyzická dopomoc (zacloníme mu rukama oči – tunelové vidění, pomůžeme mu otočit hlavu) - řádně odměníme
- postupně fyzickou dopomoc eliminujeme

### **3 - Komunikace pomocí obrázků (předmětů, fotek, piktogramů)**

Komunikační knihy – podpora rozvoje verbální řeči.

**Zásady nácviu komunikace dítě - pedagog** (co nám dítě sděluje)

- Používání komunikační knihy na bázi výměny obrázků
- Žák má v knize svou zásobu pojmů (obrázků), dle vlastních preferencí. Při výběru obrázků spolupracují rodiče a pedagogové. Komunikační kniha má sloužit pro komunikaci ve škole, rodině i v dalších prostředích žáka.
- Podoba symbolů - nejčastěji barevné nebo černobílé obrázky a fotografie. V případě horší schopnosti dítěte obrázky rozlišovat používáme větší rozměr.
- Nácvik začíná od podávání jednoho obrázku, dále pokračuje učením výběru ze dvou a více obrázků.
- Postupně se zavede vícestránková komunikační kniha.
- Používání větného proužku – skládání vět (upřesnění přání žáka)
- V komunikační knize je zápis, jak knihu zvládá používat a jaké v ní jsou symboly.
- Obrázky se používají i pro žáky, jejichž řeč je málo funkční. Komunikace pomocí obrázků pomáhá odbourávat echolálie a jednoznačně podporuje mluvenou řeč.

### **4 - Komunikace pomocí znakového jazyka Makaton**

- Znakový jazyk, který podporuje rozvoj mluvené řeči, porozumění pojmům jazyka a jeho logické struktury.
- Makaton obsahuje 350 manuálních znaků, používá se bez gramatiky, znakuje se pouze klíčová slova ve větě.
- Učitel začíná s několika znaky – pojmy, které dítě dobře zná, znak se vždy provází mluveným slovem.
- Učitel známé znaky používá v mluvené řeči.
- Mluvená řeč je výrazně zpomalena, což podporuje porozumění, sdělení obsahuje sluchové i vizuální vjemy.
- Žáci s komunikačními problémy se naučí používat znaky místo řeči, pomocí znaků pak samy komunikují.

- Slovní zásoba znaků je z těchto oblastí: barvy, časové pojmy, dopravní prostředky, co je doma, co je venku, co je ve škole, jídlo, nemoc, oblečení, osoby, slavnosti, přídavná jména, slovesa, zahrada, zvířata.
- V případě potřeby se nové výrazy vyhledávají ve Znakovém slovníku neslyšících.

### **Rozvoj receptivní stránky řeči**

#### **porozumění**

- reakce na svoje jméno
- reakce na jednoduchý pokyn (podej, pojď sem, vstaň, sedni si, stůj, čekej)
- porozumění s gestem, bez gesta
- reakce na větu obsahující dva pokyny (jdi tam a přines ....)
- porozumění výrazů - malý x velký, v, ve, na, za, pod, nad
- rozlišování barev (pozná a chápe)
- srovnávání - stejný x jiný
- chceš x nechceš (ano x ne)
- porozumění otázkám, ve kterých je třetí osoba

#### **Podpora porozumění řeči v komunikaci pedagog - dítě (aby dítě porozumělo řeči)**

- Informace dítěti předáváme srozumitelně a názorně - upoutání pozornosti dítěte, jednoduché pokyny doprovázené gestem či obrázkem, přiměřeně pomalé tempo, dostatečný čas pro pochopení, zpětná kontrola zda dítě slyšelo a rozumělo, nezahlcujeme dítě zbytečnými rušivými vjemy.
- Důležitý je způsob předání informace o změnách – konkrétně (začátek, průběh, konec), popř. vysvětlení důvodu změny. Při náhlé změně či ukončení činnosti necháme dostatečný čas na akceptaci.
- Vizualizace instrukcí – jednoduchá instrukce pomocí jednoho obrázku, pro složitější používáme lišty s procesuálním schématem.
- K dítěti komunikuje též přehledně uspořádaný prostor, ve kterém se pohybuje – vychází ze strukturovaného učení.

### **Rozvoj expresivní stránky řeči**

#### **verbální**

- vokalizování (vyjádření spokojenosti a nespokojenosti)
- zvukování ve smyslu přivolání, upoutání pozornosti, libost x nelibost
- reakce na své jméno
- správné používání pojmů ano x ne
- jednotlivá slova
- používání záporné věty („nechci“, „nepůjdu“) - ve správném kontextu
- odpověď na otázku „co je to“
- postupný rozvoj slovní zásoby

#### **neverbální**

- oční kontakt
- upoutání pozornosti na sebe dotekem

- sdílená pozornost - pochopení, co se ukazuje
- vyjádření základních potřeb jíst, pít, toaleta
- režimové karty (porozumění, činnosti)
- obrázky, piktogramy
- používání „příhodníku“

### **Logopedie**

- nácvik správné výslovnosti
- rozvoj slovní zásoby

### **Komunikační a slohová výchova**

- komunikovat ve větách
- umět vyjádřit a popsat běžné situace
- umět se zeptat a přiměřeně odpovědět
- popsat děje, jevy, osoby, pracovní postupy
- umět reprodukovat text,
- umět vyprávět příběh
- chápat a učit se ovládat koncepci a úpravu běžných písemností (dopis, adresa apod.)

## **4.2 MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE**

### **Cílové zaměření vzdělávací oblasti**

- osvojování a chápání matematických postupů, zvládnutí základních matematických dovedností
- rozvíjení paměti a logického myšlení prostřednictvím matematických operací
- používání matematických symbolů
- rozvíjení samostatnosti, vytrvalosti a koncentrace pozornosti
- vytváření prostorové představivosti
- uplatnění matematických znalostí a dovedností v běžném životě (měření, porovnávání velikostí, manipulace s penězi)
- rozvíjení spolupráce při společném řešení úkolů
- zdokonalování grafického projevu a základních rýsovacích dovedností

### **Vyučovací předmět: POČTY**

#### **Charakteristika vyučovacího předmětu**

#### **Obsahové, časové a organizační vymezení**

Cílem vyučování je vytvořit u žáků matematické představy, vědomosti a dovednosti, které si dále prohlubují a uplatňují. Žáci se seznamují s čísly, vytvářejí si konkrétní představu o čísle a číselné řadě, osvojují si základní pojmy, symboly a postupy matematických operací.

Osvojováním základů geometrie zdokonalují svůj grafický projev a učí se přesnosti. Řešením různých zábavných úloh rozvíjejí logické myšlení, matematickou představivost a prostorovou orientaci.



Vzdělávací obsah předmětu je členěn do tematických okruhů:

- Řazení a třídění předmětů
- Čísla a početní operace
- Závislosti, vztahy a práce s daty
- Základy geometrie

V rámci ŠVP má předmět Počty na 1. stupni celkovou časovou dotaci 15 hodin. Předmět je posílen o 3 disponibilní hodiny ve 4., 5. a 6. ročníku.

Na 2. stupni mají Počty celkovou časovou dotaci 13 hodin. Předmět je posílen o 1 disponibilní hodinu v 10. ročníku.

Rozvržení hodin do jednotlivých ročníků:

| Ročník | Hodin týdně |
|--------|-------------|
| 1.     | 2           |
| 2.     | 2           |
| 3.     | 2           |
| 4.     | 2           |
| 5.     | 2+1         |
| 6.     | 2+1         |
| 7.     | 3           |
| 8.     | 3           |
| 9.     | 3           |
| 10.    | 3+1         |

### **Uplatňované metody a formy práce**

Vyučování je realizováno zábavnými metodami (práce ve skupinách, počtářské soutěže a didaktické hry). Žáci mohou využívat počítačové výukové programy přizpůsobené jejich možnostem a individuálním schopnostem.

Velký důraz je kladen na výběr vhodných pomůcek. Kromě učebnic, pracovních a školních sešitů jsou používány číselné řady, kartičky s čísly a obrázky.

**Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:**

### **Kompetence k učení**

Žák by měl:

- ovládat základy počítání a využívat je v praktickém životě
  - vzhledem k individuálním možnostem žáka používáme různé techniky nácviku počítání
  - poskytujeme žákovi dostatek příležitostí k opakování a procvičování osvojených postupů
  - zadáváme žákovi diferencované úkoly podle jeho schopností, uplatňujeme individuální přístup

- pracovat s učebnicemi a učebními pomůckami
  - vedeme žáka přiměřenou a zábavnou formou k práci s učebnicí, seznamujeme žáka s učebními pomůckami, vedeme ho k jejich použití
- uplatňovat získané zkušenosti v praktických situacích
  - v praktických činnostech umožňujeme žákovi si ověřovat získané dovednosti
  - předkládáme žákovi dostatek námětů z okolního prostředí a běžného života

### **Kompetence k řešení problémů**

Žák by měl:

- nenechat se při řešení problému odradit nezdarem
  - častým opakováním úloh učíme žáka překonávat problémy a hledat jejich vhodná řešení

### **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- rozumět obsahu znění slovních úloh a běžným záznamům jednoduchých matematických úloh a operací
  - předkládáme žákovi dostatek jednoduchých textů a početních příkladů k řešení matematických problémů a vedeme ho tak k pochopení obsahu sdělení

### **Kompetence sociální a personální**

Žák by měl:

- při řešení matematického problému dokázat spolupracovat ve skupině spolužáků
  - ve výuce podporujeme metody skupinové práce a vzájemné pomoci při učení

### **Kompetence pracovní**

Žák by měl:

- zvládat manipulaci s jednoduchými matematickými pomůckami
  - poskytujeme žákovi dostatek možností pro užívání matematických pomůcek

### **Zařazená průřezová témata**

#### **Osobnostní a sociální výchova**

- rozvoj schopností poznávání
- cvičení sebeovládání, hledání pomoci při obtížích
- spolupráce a soutěživost

### **Obsah vyučovacího předmětu**

#### **4.2.1 Řazení a třídění předmětů**

- třídění odlišných předmětů, materiálů, obrázků, tvarů, piktogramů
- řazení předmětů, obrázků, tvarů, materiálů, piktogramů, řazení do řádku ve směru písma na proužky papíru, na pravítko, na lavici, na zem
- třídění předmětů, materiálů, obrázků, tvarů, piktogramů podle velikosti, délky, obsahu a barvy

- porovnávání předmětů, materiálů, obrázků, tvarů, piktogramů podle velikosti, délky, obsahu a barvy
- orientace v prostoru, pojmy za, do, pod, v, z, na, na začátku, na konci
- vyhledávání stejných předmětů, materiálů, obrázků, tvarů, piktogramů, v řádku v sloupci
- navlékání korálků podle vzoru, pravidelné střídání barev podle počtu
- zobecňování (řazení předmětů do skupin – ovoce, zelenina, atd.)
- konkretizace (přiřazování předmětů ke skupinám – ovoce – jablko, pomeranč, atd.)
- pojmy všechno, nic, málo, hodně, velký, malý, větší, menší, kratší, delší, širší, užší
- orientace na ploše – nahoře, dole, vlevo, vpravo, uprostřed, vpředu, vzadu
- porovnávání množství – více, méně, tvoření skupin o daném počtu prvků
- vyvozování čísel
- přiřazování prvků k číslům a opačně
- číselná řada

#### **4.2.2 Čísla a početní operace**

##### **Numerace v oboru do 2**

- počet prvků 1,2
- čtení a psaní číslic 1,2
- přiřazování číslic 1,2
- procvičování pojmu a množství 1,2 při denních činnostech, na částech těla
- vyvozování matematických pojmů  $+$ ,  $-$ ,  $=$ ,  $<$ ,  $>$

##### **Numerace v oboru do 5**

- počet prvků 3, 4, 5
- čtení a psaní číslic 3, 4, 5
- přiřazování číslic a prvků k 1 - 5
- sčítání a odčítání v oboru do 1 - 5 s užitím názoru
- rozklad čísel v oboru 2 -5
- číselná řada vzestupná, sestupná
- porovnávání čísel v oboru do 5 - pojmy  $<$ ,  $=$ ,  $>$
- psaní čísel podle diktátu
- praktické slovní úlohy

##### **Počítání s nulou**

##### **Numerace v oboru do 10**

- čtení a psaní číslic do 10
- číselná řada vzestupná, sestupná
- sčítání a odčítání do deseti s pomocí názoru a na číselné ose
- rozklad čísel do 10
- diktát čísel
- diktát příkladů
- zápis a řešení jednoduchých slovních úloh

### **Numerace v oboru do 20**

- čtení a psaní číslic do 20
- číselná řada vzestupná sestupná do 20
- sčítání a odčítání do 20 bez přechodu desítky
- rozklad čísel do 20
- diktát čísel
- porovnávání čísel do 20
- diktát příkladů
- sčítání a odčítání v oboru do 20 s přechodem přes desítku
- zápis a řešení jednoduchých slovních úloh
- použití kalkulačky

### **Numerace v oboru do 100**

- čtení a psaní číslic do 100
- číselná řada vzestupná sestupná do 100
- diktát čísel
- porovnávání čísel do 100
- po desítkách do 100
- sčítání a odčítání desítek do 100
- sčítání a odčítání do 100 bez přechodu přes desítku (20+4)
- rozklad čísel do 100
- sčítání a odčítání v oboru do 100 bez přechodu přes desítku (51+23) s názorem
- písemné sčítání a odčítání bez přechodu
- písemné sčítání a odčítání s přechodem
- sčítání a odčítání v oboru do 100 s přechodem přes desítku s názorem
- rozeznávání sudých a lichých čísel

### **Řešení slovních úloh**

- zápis a řešení jednoduchých slovních úloh
- zápis a řešení úloh s jednou nebo dvěma početními operacemi

### **Násobilka**

- malá násobilka
- násobky čísla 10
- násobky čísla 2
- násobky čísla 5
- násobky čísel 3, 4
- násobky čísel 6,9
- určování poloviny, čtvrtiny
- dělení dvěma, pěti, deseti
- tvoření a zapisování příkladů na násobení a dělení
- jednoduché slovní úlohy na násobení a dělení
- použití kalkulačky
- numerace, čtení, psaní a porovnávání čísel v oboru do 1000
- diktát, rozklad a zápis trojčiferných číslic
- sčítání a odčítání desítek, stovek v oboru do 1000

- písemné sčítání a odčítání v oboru do 1000 bez přechodu
- vytváření, zápis a řešení úloh na sčítání a odčítání v oboru do 1000

### 4.2.3 Závislosti, vztahy a práce s daty

- orientace v prostoru, výrazy vpravo, vlevo, pod, nad, před, za, nahoře, dole, vpředu a vzadu

**časové souvislosti** (struktura dne, ráno poledne večer, snídaně, svačina, oběd, večeře, spaní, dnes, včera, zítra)

- určování času – hodiny, půlhodiny, čtvrt hodiny
- určování: den, měsíc, rok
- digitální hodiny, užívání budíku
- dny v týdnu

**manipulace s penězi** – mince, bankovky

- přiřazování peněz stejné hodnoty
- skládání částky z mincí, bankovek
- pojmy levnější, dražší
- nakupování – orientace v obchodech – slevy, půjčky

**jednotky délky, hmotnosti, objemu** – jejich měření a odhad

- dopisní známky a jejich hodnoty
- používání měřítka map a plánů
- orientace v jízdních řádech
- vytváření jednoduchých tabulek a grafů
- práce s PC

### 4.2.4 Základy geometrie

- poznávání a pojmenování rovinných útvarů
- rozlišování rovinných útvarů v praxi
- prostorová orientace
- křivá a rovná čára
- rozdíl mezi čarou a přímkou
- používání pravítka při rýsování přímky
- porovnávání délky dvou předmětů (kratší, delší)
- pojmenování a znázornění rovinných útvarů (bod, čára, přímka, polopřímka, úsečka, kružnice)
- rýsování a označení úsečky
- porovnávání úseček odhadem a měřením
- poznávání a pojmenování základních geometrických těles (kvádr, koule, krychle, válec, jehlan, kužel)
- manipulace s kružítkem, kružnice, střed, poloměr
- vzájemná poloha přímek v rovině
- rozpoznání a sestavení rovnoběžky a kolmice
- určení osy souměrnosti překládáním papíru
- obvod trojúhelníku, čtverce a obdélníku
- určování délky lomené čáry, geometrické sčítání a odčítání délek úseček

- aplikace geometrie v praktickém životě

## 4.3 INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

### Cílové zaměření vzdělávací oblasti

- poznávání možností výpočetní techniky, osvojení základních znalostí a dovedností práce s počítačem
- získání základních dovedností v oblasti informační gramotnosti
- rozvíjení myšlení, postřehu a koncentrace pozornosti
- rozvíjení a zdokonalování jemné motoriky
- využívání potřebných informací
- komunikace prostřednictvím výpočetní techniky

### Vyučovací předmět: PRÁCE NA POČÍTAČI

#### Charakteristika vyučovacího předmětu

##### Obsahové, organizační a časové vymezení

Předmět Práce na počítači učí žáky ovládat počítač jako nezbytný nástroj současnosti. Cílem předmětu je vytvořit u žáků základní dovednosti k využití počítače v běžném životě. Výuka je zaměřena zejména na základní orientaci v prostředí MS Windows, dále na používání textového editoru MS Word, a také na využití internetu, včetně elektronické pošty. Žáci pracují s výukovými počítačovými programy, a tak si osvojují obsluhu počítače na elementární uživatelské úrovni a získané dovednosti se pro ně stávají výhodou v praktickém životě.

Rozvržení hodin do jednotlivých ročníků:

| Ročník | Hodin týdně |
|--------|-------------|
| 5.     | 1           |
| 6.     | 1           |
| 7.     | 1           |
| 8.     | 1           |
| 9.     | 1           |
| 10.    | 1           |

##### Uplatňované metody a formy práce

Výuka Práce na počítači probíhá ve třídě, každá třída má svůj počítač. Podle schopností a potřeb žáků volí učitel hromadnou, skupinovou nebo individuální formu učení. Žáci pracují na počítačích vybavených operačním systémem MS Windows s nezbytným příslušenstvím, včetně Internet Explorer a vybranými výukovými programy.

## **Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:**

### **Kompetence k učení**

Žák by měl:

- ovládat základy čtení, psaní, počítání a využívat je ke svému vzdělávání
  - učíme žáka používat výukové programy a internet
- ovládat elementární způsoby práce s počítačem
  - pravidelným používáním podporujeme žáka v základních dovednostech při práci s PC
- chápat obecně používané termíny a zkratky
  - učitel při výuce na počítači používá základní terminologii a všeobecně známé zkratky
- ovládat počítač a jeho příslušenství
  - učitel zadává žákům úkoly zaměřené na využití počítače a jeho příslušenství (tiskárna )
- pracovat s výukovými programy
  - učitel předkládá žákům jednoduché úkoly s důrazem na využití v jiném vyučovacím předmětu nebo v praktickém životě

### **Kompetence k řešení problémů**

Žák by měl:

- překonávat problémy přiměřeně ke svým možnostem
  - častým opakováním problémových úloh učíme žáka překonávat problémy a hledat jejich vhodná řešení
- nenechat se při řešení problému odradit se nezdarem
  - soustavným povzbuzováním a kladným hodnocením podněcujeme žákovo sebevědomí a důvěru k vlastním rozhodnutím

### **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- využívat pro komunikaci běžné informační a komunikační prostředky
  - nácvikem i praktickými činnostmi učíme žáka poznávat a správně používat technické informační a komunikační prostředky (práce s telefonem, internetová pošta)
- zvládat jednoduchou formu písemné komunikace
  - nácvikem i praktickými činnostmi učíme žáka zvládat jednoduchou formu písemné komunikace na PC

### **Kompetence sociální a personální**

Žák by měl:

- rozpoznávat nevhodné a rizikové chování, být seznámen s jeho možnými důsledky
- uvědomovat si nebezpečí možného zneužívání vlastní osoby

## **Kompetence pracovní**

Žák by měl:

- pracovat podle naučeného pracovního postupu, podle instrukcí plnit zadané jednoduché úkoly
  - žák pracuje s individuálním vedením učitele nebo dle svých schopností
- dodržovat zásady bezpečnosti, zdraví, hygieny práce a ochrany životního prostředí při pracovních činnostech
  - přísně dbáme na dodržování zásad bezpečnosti, ochrany zdraví, hygieny práce

## **Zařazená průřezová témata**

### **Osobnostní a sociální výchova**

- komunikace

### **Environmentální výchova**

- lidské aktivity
- problémy životního prostředí

## **Obsah předmětu**

### **1. stupeň**

- seznámení s osobním počítačem – součásti počítače (počítač, monitor, klávesnice, myš, reproduktory, sluchátka, tiskárna)
- základní ovládání počítače, notebook (vypnutí, zapnutí, ovládání myši, ovládání klávesnice)
- spuštění programu podle zadání
- výukové a herní programy
- používání mobilního telefonu – příjem hovoru, volat nastavená čísla

### **2. stupeň**

- Windows – operační systém (ikony, dokumenty, složky)
- psaní textu na klávesnici
- úprava, uložení a tisk napsaného textu
- použití flash disku
- internet – internetová adresa, internetové vyhledávače, odkazy
- vyhledávání internetových stránek – jízdní řády, stránky školy, mapy)
- e-mail – elektronická pošta (e-mailová adresa, psaní a posílání e-mailů)
- zábava na počítači - hry, malování, CD a DVD
- výukové a herní programy
- používání mobilního telefonu - volání, psaní a příjem SMS, používání kalkulačky a budíku)



## 4.4 ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět probíhá ve všech ročnících prvního stupně a realizuje se v předmětu Prvouka.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti:

- vytváření a upevňování hygienických a sebeobslužných návyků
- osvojování pravidel slušného chování a jednání, vytváření pozitivních mezilidských vztahů
- poznávání svého nejbližšího okolí a formování citového vztahu k místu, kde žijeme
- rozvoj myšlení a vyjadřování, rozšiřování slovní zásoby při pojmenovávání věcí, jevů a dějů
- chápání významu věcí a jejich vlastností, vzájemných vztahů a souvislostí
- pojmenovávání předmětů, činností, nových poznatků a zkušeností z každodenního života
- utváření pozitivního vztahu k živé i neživé přírodě upevňování zásad zdravého životního stylu

### Vyučovací předmět: PRVOUKA

#### Charakteristika vyučovacího předmětu

##### **Obsahové, časové a organizační vymezení**

Cílem vyučování předmětu je poskytnout žákům základní poznatky o naší vlasti, o životě společnosti, o přírodě a jejím významu pro člověka, vést žáky k uplatňování nabytých znalostí a dovedností v běžném životě. Žáci se učí poznávat a orientovat se ve svém nejbližším okolí a dále své znalosti rozšiřují o důležitá místa v obci, regionu, v zemi. Učí se orientovat v čase, seznamují se s proměnami přírody v průběhu roku. Poznávají svoje tělo a jeho funkce. Osvojují si základy společenského chování a učí se dodržovat hygienické návyky a uvědomovat si význam ochrany zdraví.

Učivo žákům umožňuje získat základní poznatky ze společensko - vědních oborů, pomáhá vytvářet citový vztah k sobě samému, spolužákům, dospělým, k domovu i k vlasti, k ochraně našeho životního prostředí.

**Vzdělávací obsah předmětu je členěn do tematických okruhů:**

- Místo, kde žijeme
- Lidé kolem nás
- Lidé a čas
- Rozmanitost přírody
- Člověk a jeho zdraví

### Rozvržení hodin do jednotlivých ročníků:

| Ročník | Hodin týdně |
|--------|-------------|
| 1.     | 2           |
| 2.     | 2           |
| 3.     | 3           |
| 4.     | 3           |
| 5.     | 3           |
| 6.     | 3           |

### Uplatňované metody a formy práce

Výuka je založena především na prožitkových a praktických činnostech. Probíhá ve třídě formou vyučovací hodiny, z části pak v terénu - při praktických činnostech na školní zahradě, vycházkách do okolí školy a obce. Žáci při vyučování pracují, ve skupinách i individuálně. Pracují s učebnicemi, pracovními listy a pracovními sešity, s mapami a jiným obrazovým materiálem, s dětskými encyklopediemi, počítačovými výukovými programy a přírodními materiály. Učitel při výuce využívá her a soutěží.

### Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:

#### Kompetence k učení

Žák by měl:

- používat učebnice, učební materiály a učební pomůcky
  - umožňujeme žákovi vyhledávat informace z více zdrojů (výukových programů, internetu, učebních textů, obrazových materiálů zvířat, rostlin a dalších)
- uplatňovat získané zkušenosti v praktických situacích
  - v praktických činnostech umožňujeme žákovi pravidelně a více způsoby si ověřovat získané poznatky a dovednosti
  - zadáváme žákovi úlohy vycházející v co největší míře z praktického života
- chápat pochvalu jako motivaci k dalšímu učení, mít zájem o získávání nových poznatků
  - motivujeme žáka k dalšímu učení kladným hodnocením
- dodržovat návykové stereotypy učení, snažit se o koncentraci na učení
  - vztah žáka k učení ovlivňujeme vytvářením příjemného a pozitivního školního klimatu, klademe důraz na dodržování návykových stereotypů učení
  - k osvojování metod a ke zvyšování koncentrace k učení v hojné míře využíváme her, soutěží, experimentů a názorných demonstrací

#### Kompetence k řešení problémů

Žák by měl:

- překonávat problémy přiměřené ke svým možnostem
  - průběžným monitorováním a rozбором problémových situací učíme žáka rozpoznávat konkrétní problémy a jejich závažnost
  - zadáváme žákovi úkoly přiměřené jeho věku a schopnostem

- řešit známé a opakující se situace na základě nápodoby a vlastních zkušeností
  - formou modelových situací, prvků dramatizace a častým opakováním problémových úloh učíme žáka překonávat problémy a hledat jejich vhodná řešení přiměřeně ke svým možnostem
- vědět, na koho se může obrátit o pomoc při řešení problémů
  - otevřeností a atmosférou vzájemné důvěry vytváříme žákovi prostor ke sdělování vlastních problémů
  - vedeme žáka k rozpoznávání a předcházení nebezpečí a k naučení správného jednání v případě vlastního ohrožení či ohrožení jiné osoby

### **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- komunikovat s druhými lidmi přiměřeně svým schopnostem
  - žákovi se vždy snažíme poskytnout dostatečný časový prostor k vyjádření
  - pomocí různých forem výuky (dramatizace, modelové situace) učíme žáka zásadám pravidel vystupování a komunikace ve světě dospělých
- rozumět sdělením a reagovat na ně podle svých možností
  - zadáváním jednoznačných, srozumitelných pokynů a otázek učíme žáka naslouchat a co nejlépe porozumět obsahu sdělení
- vyjadřovat své pocity, prožitky a nálady vhodným způsobem
  - podněcujeme žáka k vyjadřování svých pocitů, prožitků
- chápat jednoduché, běžně užívané texty, záznamy a obrazové materiály
  - předkládáme žákovi dostatečné množství běžně užívaných textů, záznamů a obrazových materiálů
- využívat získané komunikační dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke společenské integraci
  - podporou přátelských vztahů se snažíme odstraňovat nežádoucí projevy v komunikaci mezi žáky

### **Kompetence sociální a personální**

Žák by měl:

- mít základní představu o vztazích mezi lidmi
  - formou modelových situací a didaktických her navozujeme žákovi dostatek příležitostí k seznamování se s pravidly a k nácviku správných forem chování
  - máme jasně a jednoznačně stanovena pravidla chování a vzájemného soužití mezi lidmi
- orientovat se v prostředí, ve kterém žije
  - vysvětlováním modelových situací a konkrétních případů ze života učíme žáka orientovat se v prostředí, ve kterém žije
- podílet se na jednoduchých sociálních aktivitách
  - rozvíjíme u žáka schopnost podílet se na jednoduchých sociálních aktivitách
- uplatňovat základní návyky společenského chování
  - pomocí různých forem výuky vedeme žáka k uplatňování vhodných návyků společenského chování
- navazovat a udržovat vztahy s vrstevníky, respektovat druhé lidi
  - zprostředkováním osobních kontaktů a prožitků vedeme žáka k toleranci ve vztahu k lidem odlišným

- uvědomovat si nebezpečí zneužívání vlastní osoby
  - vhodnou formou seznamujeme žáka s možnými nebezpečími psychického a fyzického zneužívání vlastní osoby

### **Kompetence občanské**

Žák by měl:

- využívat osvojené návyky a dovednosti k zapojení se do společnosti
  - praktickými cvičeními vedeme žáka k osvojení návyků a dovedností k zapojení do společnosti
  - formou dramatizace a praktickou zkušeností učíme žáka zvládat běžné praktické činnosti – nakupování, cestování hromadnou dopravou, návštěvu divadla
- dodržovat základní společenské normy a pravidla soužití
  - důsledným dodržováním zásad pravidel soužití vytváříme základní rámec školních i společenských norem, vysvětlujeme žákovi základní práva a povinnosti občanů
- chránit své zdraví, dodržovat naučené stereotypy chování zdravého životního stylu a ochrany životního prostředí
  - na modelových i praktických situacích učíme žáka rozpoznávat a vyhodnocovat pozitivní a negativní projevy chování, dodržovat naučené stereotypy chování zdravého životního stylu a chránit své zdraví i životní prostředí
  - snažíme se být žákovi příkladem v dodržování zdravého životního stylu

### **Kompetence pracovní**

Žák by měl:

- mít osvojené hygienické návyky, zvládá sebeobsluhu podle svých možností
  - důsledným pravidelným procvičováním vedeme žáka k osvojení sebeobsluhy a hygienických návyků

### **Zařazená průřezová témata**

#### **Osobnostní a sociální výchova**

- seberegulace a sebeorganizace
- sebepoznání a sebepojetí
- mezilidské vztahy
- řešení problémů a rozhodovací dovednosti

#### **Environmentální výchova**

- ekosystémy
- základní podmínky života
- lidské aktivity a problémy životního prostředí

#### 4.4.1 Místo, kde žijeme

- adresa bydliště, datum a místo narození
- naše město Praha – hlavní město ČR, Pražský hrad, Vltava
- naše škola – umístění školy v Praze
- okolí školy – dopravní prostředky pro dopravu do školy
- budova školy – orientace v budově – umístění tříd
- školní zahrada – orientace na zahradě
- dopravní prostředky pro dopravu do místa bydliště
- poznávání a pojmenování předmětů a činností ze školního prostředí (tužka, penál, sešit, lavice, židle, tabule, křída, kniha, časopis, počítadlo, kalkulačka, atd.)
- náš byt (místnosti a zařízení, jaký účel jednotlivé místnosti mají, k čemu zařízení slouží, přístroje v domácnosti)
- poznávání a pojmenování předmětů denní potřeby (ručník, mýdlo, kartáček, pasta, umyvadlo)

#### 4.4.2 Lidé kolem nás

- rodina a jména členů rodiny (rodiče, sourozenci, prarodiče, nejbližší příbuzní)
- vztahy v rodině – starší členové – babička, dědeček, mladší – děti
- úcta ke starším, pomoc rodičům
- základy společenského chování – pozdravit, poprosit, poděkovat
- zaměstnání rodičů – jaká existují zaměstnání
- sociální dovednosti – jak se chovat při setkání s cizími lidmi
- jména spolužáků a učitelů, jména osob každodenního kontaktu (ve třídě, ve škole)
- kamarádství ve škole – vzájemná pomoc
- tolerance k odlišnostem spolužáků
- rozpoznat nevhodné chování vrstevníků i dospělých a nácvik správných reakcí na odlišnosti

#### 4.4.3 Lidé a čas

- orientace v čase – roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny, kalendář, časové rozvržení dne
- orientace a vyhledávání v kalendáři /dny, týdny, měsíce, jména, svátky/
- vyjmenovat dny v týdnu
- roční období - charakteristické znaky přírody v jednotlivých obdobích
- poznat roční období podle znaků, umět vyjmenovat měsíce v roce
- pojmy – včera, dnes, zítra, ráno, poledne, večer
- určování času – orientace na hodinách – rozvrh ve škole
- dětství, mládí, dospělost, stáří – charakteristiky jednotlivých období
- narození a smrt
- rozlišovat děj v minulosti, přítomnosti, budoucnosti

- jak žili lidé v minulosti – rozdíly ve vybavení a pracovních činnostech v domácnosti dříve a dnes
- významné svátky a události – Velikonoce, prázdniny, Vánoce...)
- slavnosti ve škole (Vánoce, Mikuláš, Tři králové, narozeniny, masopust, zahradní slavnost)

#### 4.4.4 Příroda

- co je to příroda, jaká příroda nás obklopuje; co vše můžeme v přírodě poznat
- život ve městě x v přírodě
- co je to počasí, jaké druhy počasí známe
- popsat počasí podle obrázku (déšť, sníh, vítr, bouřka, slunečno)
- proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- rostliny – květiny, stromy, keře
- listnaté a jehličnaté stromy
- zemědělské plodiny – obilí, brambory
- setí – pozorování klíčení
- druhy ovoce a zeleniny
- domácí zvířata, jejich využití (maso, mléko, vejce, vlna...), mláďata
- volně žijící zvířata (pole a les, voda, vzduch), zimní spánek
- zvířata v ZOO
- ochrana přírody a chování v přírodě
- základní pravidla ochrany životního prostředí – třídění odpadu

#### 4.4.5 Člověk a zdraví

- kdo jsem – rozlišování pohlaví (holka x kluk), umět se zařadit do skupiny dětí stejného pohlaví
- pojmenovat hlavní části lidského těla
- čistota – hygiena; dodržovat zásady osobní hygieny - péče o tělo, hygiena zubů, vlasů, nehtů, čisté prádlo
- péče o svůj zevnějšek, dívky: hygiena při menstruaci
- zdraví a nemoc – rozlišování bolesti a její lokalizace (bolest hlavy, v krku, břicha, měření teploty), chování během nemoci, prevence před onemocněním a úrazem
- dokázat upozornit na své zdravotní potíže a požádat o pomoc
- příprava a následná návštěva lékaře, zubaře, nemocnice, lékárny
- lidský život – narození, dětství, dospívání, dospělost, stáří, jak přicházíme na svět...
- oblékání podle ročního období (ochrana před sluncem a mrazem, ochrana před onemocněním) + pojmenování oblečení a na kterou část těla patří
- životospráva – jídlo, spánek, pohyb, práce, odpočinek
- co je to spánek, jeho důležitost v životě, jak a kde spím já a moje rodina, kdy spíme
- co jíme, co je a není zdravé (střídmost, množství jídla)
- zdravé potraviny x sladkosti; co člověku škodí; pitný režim
- správné držení těla; dýchání, vyměšování

- zásady bezpečného chování na ulici – chůze po chodníku, bezpečnost při přecházení přes silnici
- bezpečnost při sportu a hře
- chování v dopravních prostředcích
- základní dopravní značky, semafor
- jednoduchá pravidla silničního provozu
- důležitá telefonní čísla, vyhledání pomoci při úrazu, požáru, dopravní nehodě), bezpečnost o prázdninách

## 4.5 ČLOVĚK A SPOLEČNOST

Vzdělávací oblast je realizována ve všech ročnících druhého stupně a navazuje na vzdělávací oblast prvního stupně Člověk a jeho svět. V rámci učebního plánu se vzdělávací oblast realizuje v předmětu Vlastivěda.

### Cílové zaměření vzdělávací oblasti

- získávání základních poznatků o minulosti a současnosti naší země
- poznávání postupné změny způsobu života lidí
- poznávání historických a kulturních památek v nejbližším okolí
- zvládání přiměřeně náročných situací běžného života
- osvojení základů společenského chování, soužití s ostatními lidmi a pozitivních mezilidských vztahů
- vyjadřování vlastních myšlenek, postojů a potřeb, nacházení své role ve společnosti
- úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům
- rozvíjení respektu ke kulturním, náboženským a jiným odlišnostem lidí, skupin a různých společenství
- pochopení práv a povinností občanů, k rozpoznání protiprávního jednání a vědomí jeho důsledků

### Vyučovací předmět: VLASTIVĚDA

#### Charakteristika vyučovacího předmětu

##### Obsahové, organizační a časové vymezení

Cílem vyučovacího předmětu je připravit žáky na život v demokratické společnosti a seznámit je se základy historie našeho národa. Zprostředkovává jim základní vědomosti o fungování státu a společnosti, o právech a povinnostech občanů, pomáhá žákům vytvářet dobré mezilidské vztahy, snaží se žáky vychovávat tak, aby se po ukončení školní docházky co nejlépe zapojili do života společnosti. Důležitou součástí vzdělávání v této oblasti je rovněž prevence negativních jevů ve společnosti, jako je kriminalita, drogová závislost či projevy rasismu a jiných extremistických postojů.

**Vzdělávací obsah předmětu Vlastivěda zahrnuje tematické okruhy:**

- Historie našeho národa
- Člověk ve společnosti
- Poznatky o společnosti
- Péče o občana

**Rozvržení hodin do jednotlivých ročníků:**

| Ročník | Hodin týdně |
|--------|-------------|
| 7.     | 2           |
| 8.     | 2           |
| 9.     | 2           |
| 10.    | 2           |

**Uplatňované metody a formy práce**

Výuka probíhá v učebnách, podle potřeby i v počítačové učebně. Učitel volí hromadnou nebo skupinovou formu práce. Běžnou součástí výuky jsou vycházky a exkurze. Informace zprostředkováváme také pomocí práce s knihami a sledováním filmů.

**Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:****Kompetence k učení**

Žák by měl:

- dodržovat návykové stereotypy učení, snažit se o koncentraci na učení
  - vztah žáka k učení ovlivňujeme vytvářením příjemného a pozitivního školního klimatu, klademe důraz na dodržování návykových stereotypů učení
- chápat pochvalu jako motivaci k dalšímu učení, mít zájem o získání nových poznatků
  - motivujeme žáka k dalšímu učení kladným hodnocením

**Kompetence k řešení problémů**

Žák by měl:

- vnímat problémové situace a řešit je s pomocí naučených stereotypů i získaných zkušeností
  - vedeme třídní kolektivy ke společnému řešení kázeňských či vztahových problémů
  - jednotným a jednoznačným výkladem práv a povinností učíme žáka přijímat důsledky svého jednání
- vědět, na koho se může obrátit o pomoc při řešení problémů
  - umožňujeme žákovi otevřeně se vyjadřovat k problémům a společně s učitelem nalézat řešení
  - soustavným povzbuzováním a kladným hodnocením podněcujeme žákovo sebevědomí



### **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- vyjadřovat své názory a postoje, vhodnou formou obhajovat svůj názor
  - technikou řízeného dialogu učíme žáka formulovat a vhodnou formou obhajovat vlastní názor
  - vedeme žáka k vhodnému řešení konfliktních situací, jdeme mu v tomto směru příkladem
  - vedeme žáka k respektování komunikačních bariér a odlišností
- vyjadřovat své pocity, prožitky a nálady vhodným způsobem
  - formou her a cvičení učíme žáka zvládat způsoby verbální i neverbální komunikace
- využívat získané komunikační dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke společenské integraci
  - pomocí různých forem výuky učíme žáka zásadám pravidel vystupování a komunikace a ve světě dospělých

### **Kompetence sociální a personální**

Žák by měl:

- mít základní představu o vztazích mezi lidmi
  - máme jasně a jednoznačně stanovena pravidla chování a vzájemného soužití mezi lidmi
- podílet se na jednoduchých sociálních aktivitách
  - do výuky začleňujeme metody skupinové práce a vzájemné pomoci při učení
- uplatňovat základní návyky společenského chování
  - pomocí různých forem výuky vedeme žáka k uplatňování vhodných návyků společenského chování
  - žákovi vždy přesně objasňujeme, za čeho je chválen, kárán, kladná i záporná hodnocení prospěchu i chování následují vždy bezprostředně
- navazovat a udržovat vztahy s vrstevníky, respektovat druhé lidi
  - při rozbořech konkrétních problémových situací učíme žáka rozpoznávat vlastní chyby a způsoby chování narušující soužití v kolektivu
- prokazovat získanou sebedůvěru při vystupování v neznámém prostředí
  - pozitivním hodnocením a soustavným vyzdvihováním kladných osobnostních vlastností žáka vytváříme a upevňujeme pocit jeho vlastní jedinečnosti a posilujeme jeho sebevědomí
- uvědomovat si nebezpečí možného zneužívání vlastní osoby
  - vhodnou formou seznamujeme žáka s možnými nebezpečími zneužívání vlastní osoby

### **Kompetence občanské**

Žák by měl:

- mít povědomí o základních právech a povinnostech občanů
  - důsledným dodržováním zásad chování a pravidel soužití vytváříme základní rámec školních i společenských norem, vysvětlujeme žákovi základní práva a povinnosti občanů

- využívat osvojené návyky a dovednosti k zapojení se do společnosti
  - praktickými cvičeními vedeme žáka k osvojení návyků a dovedností k zapojení do společnosti
  - formou dramatizace a praktickou zkušeností učíme žáka zvládat běžné praktické činnosti – nakupování, cestování hromadnou dopravou, návštěvu lékaře, návštěvu divadla
- dodržovat základní společenské normy a pravidla soužití
  - důsledným dodržováním zásad chování a pravidel soužití vytváříme základní rámec školních i společenských norem, vysvětlujeme žákovi základní práva a povinnosti občanů
- dokázat se chovat v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka podle pokynů kompetentních osob
  - pomocí příběhu (film, obrazový materiál, vyprávění, comics...) učíme žáka chovat se v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví

### **Zařazená průřezová témata**

#### **Multikulturní výchova**

- kulturní a etnické rozdíly mezi lidmi
- minority ve společnosti

#### **Osobnostní a sociální výchova**

- porozumění sobě i ostatním
- lidské hodnoty a etické postoje

## **4.5.1 Historie našeho národa**

### **STAROVĚK**

- **příchod Slovanů – Velkomoravská říše**  
náboženský a kulturní přínos Cyrila a Metoděje
- **Přemyslovci - počátky Českého státu** – Boleslav, sv. Ludmila, sv. Václav, Boleslav I, Slavníkovci a sv. Vojtěch

### **STŘEDOVĚK**

- **konec knížectví a počátek království** - Vratislav I. a Vladislav I. a Přemysl Otakar I., sv. Anežka, Přemysl Otakar II.
- **Jan Lucemburský** – král cizinec
- **Karel IV** (král a císař) – rozvoj kultury, vzdělanosti, stavitelství
- **gotika a renesance** – život ve středověku
- **Václav IV.** – král Václav syn Karla neuspěl jako panovník
- **Jan Hus** – první velká reformace
- **husitské války** – křižácké výpravy, bitva u Sudoměře, bitva u Domažlic, bitva u Lipan, Jan Želivský, Jan Hus a Prokop Holý
- **Kryštof Kolumbus** – poznávání nových civilizací

## NOVOVĚK

- **vláda Jiřího z Poděbrad**
- **počátek vlády Habsburků**  
první Habsburkové na českém trůnu
- **císař Rudolf II.**, bitva na Bílé hoře - třicetiletá válka  
násilná rekatolizace za Ferdinanda II
- **J. A. Komenský**  
jako pedagog  
jako politik
- **císařovna Marie Terezie a císař Josef II.**  
vyměření Habsburků, Josef II. jako reformátor státu a osvícenec – Toleranční patent

## KONEC MONARCHIE – VZNIK REPUBLIKY

- **1. světová válka** – vznik československého státu, první prezident T. G. Masaryk, období 1. republiky; hospodářská krize a 30. léta v Československu, fašismus v Evropě, prezident Edvard Beneš, Mnichovská dohoda
- **2. světová válka** – protektorát Čechy a Morava, Slovenský štát, průběh a důsledky války, domácí a zahraniční odboj; holocaust
- **poválečný vývoj** – období zápasu o demokracii, únor 1948, totalitní režim a odpor proti němu
- **1968** – okupace Československa vojsky zemí Varšavské smlouvy
- **1989** – konec vlády jedné strany v Československu, vznik nových demokratických států v Evropě
- **1. 1993 – rozpad Československa – vznik České republiky**

### 4.5.2 Člověk ve společnosti

- uspořádání státu (v minulosti a v současnosti), jeho představitelé
- co je to politika - významné osobnosti politického života
- politické strany, volby do poslanecké sněmovny, komunální volby
- rodina a škola, odpovědnost rodičů za výchovu dětí
- naše země – významné osobnosti – čím se proslavily, státní svátky
- ohleduplnost ke starým a nemocným občanům
- nebezpečí rasismu a projevy vandalismu
- ochrana osobnosti, prevence proti šikaně a zneužívání

### 4.5.3 Poznatky o společnosti

- symboly našeho státu a jeho hlavní představitelé
- základní lidská práva a povinnosti
- ekonomický systém státu – mzdy, daně, důchody
- ochrana občanů – policie, soudy
- demokracie ve společnosti
- Česká republika v EU

#### 4.5.4 Péče o občana

- občan České republiky – jak zde mluvíme (čeština - cizí jazyky)
- vzdělávání v ČR - právo na vzdělání, příprava na zaměstnání
- pracovní uplatnění, odměna za práci, nezaměstnanost, úřad práce, podpora v nezaměstnanosti
- peníze a jejich funkce, hospodaření s penězi
- zdravotní a sociální péče, systém zdravotní péče, zdravotní a sociální pojištění
- instituce sociální péče
- člověk a volný čas – kultura, sport, nevhodné využití volného času - kriminalita

#### 4.6 ČLOVĚK A PŘÍRODA

Vzdělávací oblast je realizována ve všech ročnících druhého stupně a navazuje na vzdělávací oblast prvního stupně Člověk a jeho svět. Vzdělávací oblast Člověk a příroda zahrnuje základní fyzikální, chemické, přírodovědné a zeměpisné poznatky a dovednosti. V rámci učebního plánu se vzdělávací oblast realizuje v předmětu Přírodověda.

##### Cílové zaměření vzdělávací oblasti

- rozvíjení schopností vnímat přírodní zákonitosti a získané poznatky využít v praxi
- seznámení s příčinami přírodních jevů
- vnímání vztahů a souvislostí mezi činnostmi lidí, životním prostředím a přírodou
- utváření modelů chování vedoucích k ochraně přírody
- získávání praktických zkušeností s přírodními i umělými látkami a materiály
- získání elementárního povědomí o existenci různých zemí, o planetě Zemi, o vesmíru
- utváření a využívání dovedností v situacích ohrožujících životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí

##### Vyučovací předmět: PŘÍRODOVĚDA

##### Charakteristika vyučovacího předmětu

##### **Obsahové, organizační a časové vymezení**

Žáci v rámci Přírodovědy poznávají přírodu jako aktivní systém s vlastními vztahy a zákonitostmi, místo a roli člověka v tomto systému, využívání přírodních zákonů a zdrojů, působení člověka na přírodu. Žáci jsou vedeni k využívání získaných základních přírodovědných znalostí k ochraně přírody. Předmět též výrazně formuje vztah žáků k živým organismům i k přírodě jako takové, čímž nepřímo ovlivňuje jejich budoucí hodnotové orientace a vztah k ostatním lidem i k sobě samým. V průběhu výuky žáci postupně získávají přehled o okolním světě, počínaje základními znalostmi o jejich nejbližším okolí. Žák by měl mít představu o prostředí, které ho obklopuje, měl by se umět vyjádřit k tomu, co mu prospívá a co škodí.

## Rozvržení hodin do jednotlivých ročníků:

| Ročník | Hodin týdně |
|--------|-------------|
| 7.     | 3           |
| 8.     | 3           |
| 9.     | 3           |
| 10.    | 3           |

### Uplatňované metody a formy práce

Výuka probíhá ve třídě, v multimediální a počítačové učebně. Učitel volí hromadnou nebo skupinovou formu práce. Během roku je zařazováno projektové vyučování související s aktuálně probíranou látkou. Běžnou součástí výuky jsou vycházky. Učitel využívá k práci mapy, knihy, encyklopedie, časopisy, denní tisk, filmy a další obrazový materiál, názorné pomůcky.

### Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:

#### Kompetence k učení

Žák by měl:

- používat termíny, znaky a symboly ve spojení s konkrétními situacemi každodenního života
  - při výuce všech předmětů používáme jednotné terminologie a společně dohodnuté znaky a symboly spojené s konkrétními situacemi každodenního života
- uplatňovat získané zkušenosti v praktických situacích
  - zadáváme žákovi úlohy vycházející v co největší míře z praktického života

#### Kompetence k řešení problémů

Žák by měl:

- s ohledem na svůj věk umět přivolat pomoc v případě ohrožení
  - formou modelových situací učíme žáka dovednostem nezbytným v případech ohrožení
  - vedeme žáka k předcházení nebezpečným situacím

#### Kompetence komunikativní

Žák by měl:

- chápat jednoduché, běžně užívané texty, záznamy a obrazové materiály
  - předkládáme žákovi dostatečné množství běžně užívaných textů, záznamů a obrazových materiálů
- využívat získané komunikační dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke společenské integraci
  - podněcujeme žáka ke skupinové práci a ke komunikaci v kolektivu
- umět s ohledem na svůj věk vyjádřit vlastní názor na problematiku péče o zdraví a o přírodu
  - formou her a dramatizace rozvíjíme u žáka dovednost vyjadřovat svůj názor, srovnávat ho s názory ostatních a hledat společensky nejvhodnější postoj

### **Kompetence sociální a personální**

Žák by měl:

- mít základní představu o vztazích mezi lidmi
  - máme jasně a jednoznačně stanovena pravidla chování a vzájemného soužití mezi lidmi
- navazovat a udržovat vztahy s vrstevníky, respektovat druhé lidi
  - zprostředkováním osobních kontaktů a prožitků motivujeme žáka k maximální toleranci a schopnosti empatie ve vztahu k lidem odlišným či nemocným, během výuky a při společných činnostech a akcích ho učíme pomáhat dětem
- rozpoznat projevy nevhodného a rizikového chování, chápat jeho důsledky
  - formou besed a praktickými příklady demonstrujeme žákovi různé projevy rizikového chování a vedeme ho k zaujímání odmítaného postoje
- uvědomovat si nebezpečí možného psychického i fyzického zneužívání vlastní osoby
  - formou besed seznamujeme žáka s různými formami zneužívání osob
  - vytvářením přátelské atmosféry umožňujeme žákovi svěřit se, v případě podezření ze zneužívání, se svým problémem

### **Kompetence občanské**

Žák by měl:

- chránit své zdraví, dodržovat naučené stereotypy chování zdravého životního stylu a ochrany životního prostředí
  - snažíme se být žákovi příkladem v dodržování zdravého životního stylu
  - praktickými ukázkami a navozováním modelových situací vedeme žáka k pochopení významu zdraví pro život člověka a k osvojení si zásad zdravého životního stylu
  - praktickými činnostmi vedeme žáka k ochraně životního prostředí (třídění odpadů, úklid okolí školy, aj.)
- chovat se v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka podle pokynů kompetentních osob
  - při modelových situacích umožňujeme žákovi nácvik správného chování v krizových situacích
  - pomocí příběhu (film, obrazový materiál, vyprávění, komiks,...) přibližujeme žákovi běžné chování v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví

### **Kompetence pracovní**

Žák by měl:

- mít osvojené návyky, zvládat sebeobsluhu podle svých možností
  - důsledným pravidelným procvičováním vedeme žáka k osvojení sebeobsluhy a hygienických návyků
- dodržovat zásady bezpečnosti, ochrany zdraví, hygieny práce a ochrany životního prostředí při pracovních činnostech podle naučených stereotypů
  - při pracovních činnostech přísně dbáme na dodržování zásad bezpečnosti, ochrany zdraví, hygieny práce a ochrany životního prostředí

## **Zařazená průřezová témata**

### **Environmentální výchova**

- ekosystémy
- šetření vodou a elektrickou energií
- problémy životního prostředí

### **Multikulturní výchova**

- multikulturní společnost
- existence různých etnik
- tolerance odlišností

## **4.6.1 Základní poznatky z fyziky**

### **Fyzikální vlastnosti látek**

- skupenství
- teplota
- hmotnost
- hustota

### **Pohyb a klid těles** - poznat zda je těleso v klidu či pohybu vůči jinému tělesu

- pohyb přímočarý
- pohyb křivočarý
- měření rychlosti: m/s, km/hod

### **Práce** – činnost, která se vynakládá po určitou dobu, aby se dosáhlo určitého cíle

- práce, kterou dělá člověk sám
- práce, kterou dělají stroje
- jednoduché stroje – páka a její ramena - otvírák na lahve  
kladka – kolečko a provaz na stavbě

### **Elektřina**

- elektrická energie – kde vzniká
- jak se dostává do našich domovů
- jak měříme- elektroměr
- elektrické spotřebiče
- zdroje el. energie – elektrárny: tepelná, vodní, větrná, jaderná – výhody a nevýhody  
velké zdroje el. energie: elektrárny – elektřina je v elektrické zásuvce  
malé zdroje el. energie – baterie tužková, plochá, dynamo na kole
- bezpečnost při práci s elektrickými přístroji – jak šetřit el. energii
- vodiče a nevodiče: kov x dřevo

## **Teplo**

- tepelná výměna - přenos tepla z teplejšího tělesa na těleso chladnější – lžička v horkém čaji, horká žehlička
- vedení tepla – různá vodivost látek - hřebík, plastová lžička, dřevěná špejle.
- jednotky měření teploty °C
- tepelná izolace v přírodě – někteří živočichové mají na těle tepelnou izolaci ptáci – prachové peří, velryby – podkožní tuk

## **Skupenství látek – plynné, kapalné, pevné**

- změny skupenství
- vypařování – kapalina se mění na plyn - voda při varu (bublínky), prádlo na šňůře, vypařování v přírodě
- kondenzace – plyn se mění na kapalinu – skleněná poklička na hrnci, kde se něco vaří,
- tání - pevná látka se mění na kapalinu – tání ledu a sněhu v místnosti
- tuhnutí - kapalina se mění na pevnou látku – zmrznutí vody v láhvi – zvětšení objemu
- tři skupenství vody v přírodě

## **Zvuk**

- vznik zvuku – při nárazu pevných těles vzniká chvění vzduchu = zvuk
- zdroje zvuku – předměty, hudební nástroje, lidský hlas
- lidský hlas vzniká chvěním hlasivek
- hudební nástroje – dechové, strunné, bicí
- přijímačem zvuku je ucho – lidské, zvířecí
- nadměrný hluk je škodlivý pro lidské ucho – možné poruchy sluchu
- ozvěna – odrazení zvuku při dopadu na pevnou plochu

## **Světlo**

- zdroje světla: přírodní – slunce  
umělé – žárovka, kapesní svítilna, televize
- světlo se šíří rychleji než zvuk – při bouřce blesk x hrom

## **Pohyb Země kolem své osy a kolem Slunce**

- pohyb Země kolem své osy – střídání dne a noci
- pohyb Země kolem Slunce – střídání ročních období (různá vzdálenost Země od Slunce)
- obrázek nebo model sluneční soustavy
- názvy planet sluneční soustavy
- návštěva planetária

## **4.6.2 Základní poznatky z chemie**

### **Vlastnosti látek**

- rozpustnost ve vodě
- hustota



- nebezpečné a jedovaté látky, užití chemikálií, zásady bezpečnosti práce, havárie, úniky nebezpečných látek, ekologické katastrofy
- roztok: nasycený/nenasycený roztok
- vliv teploty a míchání na rychlost rozpouštění pevné látky

## **2. Chemické prvky, sloučeniny**

- periodická soustava prvků
- vybrané prvky a jejich značky
- vybrané sloučeniny a jejich značky
- kovy/nekovy

## **3. Voda**

- voda v přírodě
- pitná a užitková voda
- odpadní vody
- čistota vody: znečišťování
- voda v životě člověka

## **4. Vzduch**

- složka vzduchu: kyslík
- čistota ovzduší: znečištění, smog
- vzduch v životě člověka

## **Paliva**

- druhy paliv, využití
- uhlí, ropa, zemní plyn

## **Přírodní látky**

- sacharidy, tuky, bílkoviny v životě člověka
- vitamíny v potravě
- výživa: zdraví, zdravá výživa

## **Využití chemických látek v zemědělství a průmyslu**

- hnojiva
- stavebnictví: cement, vápno, sádra
- bezpečnost při zacházení s chemickými látkami

## **Plasty**

- použití
- likvidace: recyklace

## **Zacházení s chemickými látkami v běžném životě**

- poznat látky (směsi atp.) podle etikety
- rozlišit hořlaviny, jedovaté látky, nebezpečné látky
- první pomoc (při úrazu s chemickými látkami)
- práce s chemickými látkami v domácnosti: čisticí prostředky, apod.

## **Léky**

- užívání: použití
- nemoc: léčba
- návykové látky

## **4.6.3 Základní poznatky z přírodopisu**

### **ZOOLOGIE**

#### **Zvířata domácí, hospodářská, volně žijící, žijící v ZOO**

#### **Obratlovci: ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci**

##### **Ryby**

- charakteristika ryb - žijí ve vodě
- pohybový orgán ocas a ploutve
- tělo pokryto šupinami
- dýchání žábami - kyslík z vody
- rozmnožování ve vodě – jikry, mlíčí – potěr
- ryby sladkovodní, mořské – potrava pro člověka
- nebezpečí pro ryby – znečištěná voda
- paryby - žraloci – nebezpeční dravci

##### **2. Obojživelníci**

- charakteristika obojživelníků
- život ve vodě i na souši
- rozmnožování: vajíčka do vody – pulci (dýchání žábami), postupně narostou nohy a plíce – žáby
- ropucha – jedové žlázy – slouží jako ochrana

##### **Plazi**

- charakteristika plazů
- ještěři, hadi, želvy, krokodýlové
- dýchání plícemi
- proměnlivá tělesná teplota
- v dutině ústní jedové zuby
- rozmnožování: vejce, chráněné obalem z kůže
- hadi nežijí v chladných oblastech
- hadi u nás
- cizokrajní hadi

##### **Ptáci**

- charakteristika ptáků – kde žijí
- zpěvní ptáci, vodní ptáci, dravci – velmi užiteční
- rozmnožování vejci – stavění hnízda, krmení mláďat
- tělo pokryto peřím, duté kosti

- ptáci stálí, stěhovaví
- zajímavosti – největší a nejmenší pták

### **Savci**

- charakteristika savců
- kde žijí savci
- rozmnožování – mateřské mléko
- zimní spánek
- řeč savců – charakteristické zvuky
- zajímavosti – největší a nejmenší savci
- člověk jako savec – co jej odlišuje od zvířat

### **Hmyz**

- charakteristika hmyzu
- druhy hmyzu
- rozmnožování – vajíčko, larva, kukla, dospělý hmyz
- dorozumívání tykadly
- užitečný hmyz
- hmyzí škůdci
- obtížný hmyz

### **BOTANIKA**

- popis rostliny – stavba rostlinného těla: kořen, stonek, list, květ, plod
- životní podmínky rostlin – světlo, teplo, voda, půda
- květiny, tráva, keře, stromy
- louky, záhony, květináče
- ovoce
- zelenina
- obilí
- les – společenstvo rostlin, hub a živočichů
- druhy lesů - les jehličnatý, listnatý, smíšený
- jak vypadá les – patro stromové, keřové, bylinné, mechové
- co v lese roste, kdo v lese žije
- houby – jedlé a jedovaté
- lesní zvířata
- význam lesa: zadržuje vodu, čistí ovzduší, poskytuje dřevo
- ochrana přírody
- živá a neživá příroda
- znaky živé přírody: dýchá, roste, rozmnožuje se, přijímá potravu
- přírodní katastrofy – zemětřesení, sopečná činnost, vlna tsunami, povodeň, požár

## 4.6.4 Základní poznatky o lidském těle

### Popis lidského těla

### Příslušnost člověka do skupiny savců

**Kostra**, její význam, kosti a jejich spojení, první pomoc při poranění kostí

**Svaly**, jejich funkce v těle: svalstvo kosterní – upíná se na kostech  
svalstvo hladké – stěny vnitřních orgánů  
význam sportu a práce pro vývin svalů

### Soustava oběhová

- krev a její složení
- stavba a činnost srdce
- krevní oběh
- imunita, význam očkování
- první pomoc při krvácení

### Soustava dýchací

- dýchací cesty – dutina nosní, hltan, hrtan, průdušnice, průdušky, plíce
- onemocnění dýchacích cest
- první pomoc při zástavě dechu

### Soustava trávicí

- dutina ústní, zuby, sliny, hltan, jícen, žaludek, tenké střevo, slinivka břišní, slepé střevo, tlusté střevo, konečník
- složky potravy: bílkoviny, cukry, (vláknina), tuky, vitaminy, minerály, voda
- zásady zdravé výživy

### Soustava vylučovací

- vylučování zplodin z těla – moč (1-1,5 litru denně)
- ledviny
- močový měchýř
- umělá ledvina
- hygiena vylučovací soustavy – záporně působí alkohol, silné nachlazení

### Soustava kožní

- kůže – ochranný povrch těla – pokožka, škára, podkožní vazivo
- vlasy, chlupy – kožní maz
- potní žlázy
- péče o kůži, péče o vlasy a nehty
- poranění kůže – odřenina, otevřená rána, omrznutí, popálení

### Soustava řídící

- nervová soustava – mozek -kůra mozková – centrum myšlení  
mícha – nervový provazec v páteřním kanálu

### **Smyslová ústrojí**

- chuť – chuťové pohárky v dutině ústní – jazyk
- čich – čichové buňky v dutině nosní
- sluch – dorozumívání - ucho – vnější (boltec)  
střední (kladívko, kovádlíka, třmínek)  
vnitřní (kostěný hlemýžď naplněný tekutinou)
- zrak – rozvoj myšlení, vzdělání  
oko – oční koule – sítnice, cévnatka, čočka, zrakový nerv, duhovka, rohovka, sklivce

### **Rozmnožování a vývoj jedince**

- mužské pohlavní orgány – varlata, penis
- ženské pohlavní orgány – vaječníky, vejcovody, děloha
- menstruace, přechod
- vývoj lidského zárodku

Tři základní lidská plemena: bílé, černé, žlutohnědé – rovnost všech lidí

## **4.6.5 Základní poznatky ze zeměpisu**

Práce s mapou – světové strany

čtení mapy - orientace podle barev – vodstvo, hory, nížiny

Česká republika:

- povrch – hory, nížiny
- vodstvo – řeky, potoky, rybníky, přehrady
- obyvatelstvo – města a vesnice – hustota osídlení, cizinci v ČR
- kraje ČR – charakteristika, krajská města
- hlavní město Praha
- nerostné bohatství
- přírodní bohatství (chráněné krajinné oblasti, národní parky)
- doprava
- ČR v Evropě – členství v EU

Svět:

- vesmír – Slunce, planety, Měsíc = sluneční soustava
- planeta Země – pohyb Země kolem své osy, pohyb Země kolem Slunce
- svět na mapě – globus
- přírodní oblasti světa – tropy a subtropy, mírný pás, polární pás
- podnebné pásy – vznik a vývoj počasí
- světadíly a oceány
- nejvyšší hory, nejdelší řeky, největší státy, nejlidnatější státy, největší města
- ochrana přírody – chráněná území a národní parky
- znečištění vody, přelidnění a hlad
- přírodní katastrofy – voda, sucho, vichřice, zemětřesení, oheň

#### Evropa:

- poloha ve světě a rozloha
- povrch a podnebí
- vodstvo
- rostliny a živočichové
- obyvatelstvo
- hospodářství – průmysl, zemědělství, doprava
- oblasti Evropy – střední, západní, severní, jižní, východní
- státy Evropy – jazykové zvláštnosti
- Evropská unie, NATO

## **4.7 UMĚNÍ A KULTURA**

Vzdělávací oblast Umění a kultura je zařazena ve všech ročnících ZŠ. V rámci učebního plánu se vzdělávací oblast realizuje ve dvou předmětech: Hudební výchova a Výtvarná výchova.

#### **Cílové zaměření vzdělávací oblasti:**

- využívání a rozvíjení tvořivých schopností a dovedností
- rozvíjení pozitivního vztahu k umění a jeho vnímání
- rozvíjení estetického cítění a vnímání prostředí
- ke kultivovanému vystupování a získávání sebedůvěry
- poznání, že kultura a umění obohacují život člověka
- poznávání národní kultury, její duchovní hodnoty a k vědomí, že je třeba ji chránit
- seznámení se s kulturou jiných národů a etnik

### **4.7.1 Vyučovací předmět: HUDEBNÍ VÝCHOVA**

#### Charakteristika vyučovacího předmětu

Hudební výchova přispívá k celkovému rozvoji osobnosti žáka, jeho tvůrčích schopností, emocionálního vnímání a estetického cítění. Seznamuje žáky s hudebními kulturami a hudebními styly. Prostřednictvím hudebních činností rozvíjí u žáků individuální hudební dovednosti a schopnosti – intonační, dechové, sluchové, řečové, rytmické, instrumentální, hudebně pohybové a tvořivé. Přispívá k poznávání národní kultury. Učivo má i rehabilitační a relaxační charakter a umožňuje lepší socializaci žáka. Rytmická cvičení pozitivně ovlivňují i rozvoj řeči žáků.

#### **Obsahové, organizační a časové vymezení**

Hudební výchova se vyučuje v 1. – 10. ročníku s celkovou časovou dotací 19 hodin, v 1. -9. ročníku 2 vyučovací hodiny týdně, v 10. ročníku 1 vyučovací hodina týdně.

### **Uplatňované metody a formy práce**

Výuka hudební výchovy probíhá ve třídách, v tělocvičně či na školní zahradě formou skupinové a individuální práce. Učitel při hodinách využívá zpěvníky, obrazový materiál, audio a audiovizuální techniku, rytmické a instrumentální nástroje (zobcové flétny, Orffovy nástroje apod.).

**Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:**

### **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- vyjadřovat své pocity, prožitky a nálady vhodným způsobem
  - podněcujeme žáka k vyjadřování svých pocitů, prožitků, nálad
  - formou her a cvičení učíme žáka zvládat způsoby verbální i neverbální komunikace

### **Kompetence sociální a personální**

Žák by měl:

- uplatňovat základní návyky společenského chování
  - pomocí různých forem výuky vedeme žáky k uplatňování vhodných návyků společenského chování
- respektovat pravidla práce v týmu a svými pracovními činnostmi ovlivňovat kvalitu společné práce
  - do výuky zařazujeme metody skupinové práce a vzájemnou pomoc
  - zprostředkováním osobních kontaktů a prožitků učíme žáka tolerovat ostatní
- prokazovat získanou sebedůvěru při vystupování v neznámém prostředí
  - pozitivním hodnocením a soustavným vyzdvihováním kladných osobních vlastností u žáka vytváříme a upevňujeme pocit jeho vlastní jedinečnosti

### **Kompetence občanské**

Žák by měl:

- využívat osvojené návyky a dovednosti k zapojení se do společnosti
  - praktickými cvičeními vedeme žáka k osvojení návyků a dovedností k zapojení do společnosti

### **Kompetence pracovní**

Žák by měl:

- zvládat základní pracovní návyky a postupy při získávání hudebních dovedností
  - seznamujeme žáka s technickým vybavením, které používá při zpěvu, poslechu a hudebně pohybové výchově

### **Zařazená průřezová témata**

#### **Osobnostní a sociální výchova**

- sebepoznání a sebepojetí
- seberegulace a sebeorganizace
- psychohygiena

- poznávací schopnosti
- spolupráce a soutěživost

### **Multikulturní výchova**

- kulturní rozdíly prostřednictvím etnické hudby

### **Sluchová, hlasová, dechová a řečová cvičení**

- rozlišování zvuků a tónů s využitím zraku (zvonek, bubínek, klíče, hudební nástroj – kytara, klavír, housle), lidských hlasů
- rozlišování zvuků bez využití zraku, určování původu a směru zvuku
- rozlišování síly zvuku (silný – slabý)
- rozlišování charakteristiky tónu (intenzita, barva, délka)
- poznávání spolužáků a učitelů podle hlasu
- správné držení těla při dýchání, pravidelné dýchání
- zřetelná výslovnost slov, slovních spojení a říkadel, práce s mluvidly
- rytimizace a melodizace říkadel
- dělení slov na slabiky s pomocí rytimizace
- rozlišování a napodobování výslovnosti a dlouhých slabik
- poznávání hlasů zvířat a další zvuky z nahrávky
- zpěv jednoduchých lidových písní a písní zaměřených k ročním dobám, svátkům
- zpěv písní umělých
- zopakování jednoduchého melodického motivu, jednotlivých tónů nebo intervalů
- hudební hádanky – poznávání známých písní beze slov
- poznávání písní podle ukázky
- vnímání tóniny – dur/mol (veselý/smutný)
- melodická improvizace, tvorba vlastních písní
- znalost názvů tónů (stupnice C dur), přezpívání stupnice s doprovodem
- seznámení s notovým zápisem, notami a jejich vlastnostmi

### **Instrumentální činnosti a rytmická cvičení**

- hra na tělo (tleskání, dupání)
- hra na jednoduché nástroje (misky, vařečky, pokličky)
- hra na Orffovy nástroje (hůlky, bubínek, tamburína, triangel)
- vytleskávání rytmů, rozeznání 2/4 a 3/4, rozlišení rytmu a metra, schopnost udržet metrum
- zopakování jednoduchého rytmického modelu
- poznávání a pojmenování hudebních nástrojů
- příležitostná vystoupení, nácvik veřejného projevu
- vyjádření emocí, rytmická a melodická improvizace

### **Hudebně pohybová cvičení**

- pohybové hry s říkadly a popěvky
- pohyb podle jednoduchých rytmických doprovodů (chůze, pohyb, klus v různém tempu – zrychlování, zpomalování, poskoky)
- spojení jednoduchých tělesných cviků s hudebním doprovodem
- příležitostná vystoupení, nácvik veřejného projevu



- pohybové vyjadřování skladby či písně ve dvojici nebo ve skupině
- nácvik základního kroku klasických tanců (mazurka, polka, valčík)
- seznámení s národními tanci různých etnik (indiánské tance, břišní tance, tance amazonských indiánů, židovské tance, španělské a řecké tance, irské tance) a historickými tanci
- uvolňovací gesta, pohyby a zvuky
- tanec, pohybová improvizace

#### **Poslech hudby**

- poslech krátkých skladeb různého charakteru a žánru
- poslech etnické a národnostní hudby
- poslech filmové hudby
- rozpoznání hudebních nástrojů v dané skladbě
- poslech říkadel a jednoduchých písní v provedení dětských sborů
- poslech zpěvu a hry na hudební nástroj
- vyjádření dojmu z poslechu výtvarnými prostředky
- návštěva koncertu
- poznávání hudebních interpretů a těles
- relaxace

### **4.7.2 Vyučovací předmět: VÝTVARNÁ VÝCHOVA**

#### **Charakteristika vyučovacího předmětu**

Vyučovací předmět Výtvarná výchova kultivuje estetický vkus ve vztahu k sobě a okolí. Vychovává k estetickému osvojování přírody a světa kolem nás prostřednictvím výtvarných činností, rozvíjí schopnosti žáků, zvláště vnímání, senzibilitu, fantazii, vůli a tvořivost. Úkolem je vytváření výtvarných vědomostí a dovedností s použitím vhodných výtvarných technik, schopnost vyjadřovat se a získávat tak všestranné dovednosti. Přispívá k poznávání národní kultury a uvědomění si jejích hodnot. Získané dovednosti mohou žáci uplatnit při zájmových činnostech, vlastních realizacích a výstavách.

Výuka je realizována ve všech ročnících základní školy speciální s jednohodinovou dotací.

#### **Uplatňované metody a formy práce**

Výuka probíhá převážně ve školním ateliéru, ve třídách či v přírodě a to formou skupinové či individuální práce. Rozvíjí se kresba, malba, grafické a kombinované techniky, koláž, asambláž. Pracuje se s fotografií, modeluje se. Žáci pracují s písmeny, kreslí písmo. Učitel používá k výuce literaturu o výtvarném umění, reprodukce, videonahrávky.

**Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:**

### **Kompetence k učení**

Žák by měl:

- poznávat své vlastní možnosti, získávat dovednosti na základě vlastních zkušeností a manuálních činností
  - učitel umožňuje žákovi práci s různým materiálem a technikami
  - zadává žákovi úkoly přiměřené jeho schopnostem
- vytvářet své vlastní práce a projekty
  - učitel umožňuje žákovi více způsoby ověřovat získané zkušenosti a naučené praktické činnosti
  - motivuje žáka k dalším praktickým činnostem povzbuzením a kladným hodnocením jeho výkonu
- podílet se dle svých schopností na výzdobě třídy a školy
  - učitel vede žáka ke kolektivní činnosti a spolupráci při výzdobě školy

### **Kompetence k řešení problémů**

Žák by měl:

- nenechat se při řešení problému odradit nezdarem
  - soustavným povzbuzováním a kladným hodnocením podněcujeme žákovo sebevědomí a důvěru k vlastním rozhodnutím

### **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- vyjadřovat své pocity, prožitky a nálady vhodným způsobem
  - podněcujeme žáka k vyjadřování svých pocitů, prožitků, nálad, názorů a postojů
  - praktickými cvičeními učíme žáka zvládat způsoby verbální i neverbální komunikace

### **Kompetence sociální a personální**

Žák by měl:

- respektovat autoritu, příklad a pomoc pedagoga
  - učitel je nápomocen žákovi při praktických činnostech
- tolerovat ostatní spolužáky a vzájemně si pomáhat
  - učitel vede žáka prací ve skupině k toleranci a vzájemné pomoci

### **Kompetence pracovní**

Žák by měl:

- zvládat vybrané pracovní postupy a osvojit si pracovní návyky
  - učitel vede žáka praktickými činnostmi k osvojení si základních pracovních návyků, postupů a k bezpečnosti při práci
- seznámit se s výtvarnými technikami a používaným materiálem
  - učitel umožňuje žákovi pracovat s různým výtvarným materiálem
  - vybírá pro žáky netradiční techniky a formy práce
- manuální činností rozvíjet motoriku, zručnost a přesnost
  - učitel nacvičuje se žákem tahy a kresbou procvičuje jemnou motoriku

- respektovat pravidla práce v týmu a svými pracovními činnostmi ovlivňovat kvalitu společné práce
  - zadáváním pracovních činností ve skupinách a společným hodnocením týmové práce učíme žáka pracovat v kolektivu, rozšiřujeme jeho pracovní – komunikační schopnosti a posilujeme respektování pravidel práce v týmu
- přijímat posouzení výsledků své práce
  - pozitivní vztah k výsledkům vlastní práce i práce jiných formujeme přímou účastí žáka na výzdobě, údržbě a úpravách školy a okolí

### **Zařazená průřezová témata**

#### **Osobnostní a sociální výchova**

- sebepoznání a sebepojetí

#### **Environmentální výchova**

- lidské aktivity, problémy životního prostředí
- vztah člověka k prostředí

Předmět je rozdělen na tematické okruhy:

- práce s papírem
- práce s přírodními materiály
- práce s textilem
- tisk
- modelování
- práce s keramickou hlinou
- kresba a malba
- koláže

#### **práce s papírem**

- trhání a mačkání papíru
- stříhání a lepení papíru
- vytrhávání předkreslených tvarů
- překládání papírů – skládanky – čepice
- navlékání a rolování papíru
- kaširování

#### **práce s přírodními materiály**

- poznávání a sběr přírodnin
- třídění
- lepení, navlékání, stříhání a lámání

#### **práce s textilem**

- třepení a trhání látky
- stříhání dle předlohy
- lepení a šití

## **tisk**

- tisk z výšky
- linoryt
- monotyp – jednolitý otisk z plochy (např. sklo) na papír

## **práce s modelínou**

- hnětení, válení, mačkání
- dělení, trhání
- spojování a vytváření jednoduchých tvarů

## **práce s keramickou hlínou**

- modelování z volné ruky, z hroudy
- modelování z válečků, z kuliček, z plátů
- hnětení, válení, mačkání hlíny
- dělení a trhání hlíny
- rozřezání hlíny
- vykrajování tvarů pomocí formiček
- tvarování drobných předmětů pomocí dřívka a špachtle
- spojování a vytváření jednoduchých tvarů
- vytváření drobných výrobků pomocí forem – misky, talířky
- výroba figurek z hlíny
- výroba rámečků
- výroba váz a květináčů
- výroba vánočních a velikonočních ozdob
- vypalování a barvení výrobků glazurami, engobami a burelem

## **kresba a malba**

- kresba prstem do písku či hlíny
- kresba křídami, pastelkami, voskovkami
- kresba jednoduchých tvarů
- vosková malba
- akvarelová malba
- malba pastely, temperami, vodovými barvami
- akční a gestická malba
- malba na tělo, otisky těla
- malba válečkem, houbičkou
- malba textilními barvami

## **koláže**

- muchláž – práce se zmuchlaným a znovu narovnaným papírem – malba, lepení
- frotáž – překreslení reliéfu přes papír – kůra stromů, mince
- asambláž – trojrozměrná prostorová koláž – spojením různých předmětů
- lepení vytrhaných obrázků
- lepení přírodních a textilních materiálů

## 4.8 ČLOVĚK A ZDRAVÍ

Vzdělávací oblast **Člověk a zdraví** zahrnuje tyto předměty:

**Výchova ke zdraví**

**Tělesná výchova**

**Zdravotní tělesná výchova**

**Cílové zaměření vzdělávací oblasti**

- získávání orientace v základních názorech na zdraví a postupnému uplatňování preventivních činností podporujících zdraví
- poznávání a chápání fyziologických, psychických i sociálních změn spojených s dospíváním
- dodržování zásad zdravého způsobu života a ochrany zdraví
- rozpoznávání základních situací ohrožujících tělesné a duševní zdraví vlastní i druhých a k osvojování poznatků, jak jim předcházet
- odmítání škodlivých látek neslučitelných se zdravím
- poznávání vlastních pohybových možností a omezení, rozvíjení a využívání pohybových schopností a dovedností
- vnímání prožitků z pohybové činnosti

### 4.8.1 Vyučovací předmět: VÝCHOVA KE ZDRAVÍ

#### Charakteristika vyučovacího předmětu

##### **Obsahové, časové a organizační vymezení**

Předmět poskytuje žákům základní informace o člověku v souvislosti s preventivní ochranou zdraví. Vede žáky ke zdravému způsobu života, k péči o své zdraví, jeho zlepšování a posilování. Žáci si upevňují hygienické, stravovací, pracovní i jiné zdravotně preventivní návyky, rozvíjejí sociální dovednosti a komunikaci, předcházet úrazům a čelit vlastnímu ohrožení v různých situacích. Předmět seznamuje žáky s významem a důležitostí zdravého životního stylu, aktivního pohybu a zdravé výživy. Důležitou součástí učiva je rozvoj schopnosti sebepoznání a sebehodnocení. S tím souvisí i průběžné poznávání a pochopení tělesných i psychických proměn v průběhu dospívání, rozšiřování znalostí o lidském těle a porozumění sexualitě, sexuálnímu projevu i souvisejícím rizikům.

Výuka je realizována v 7. až 10. ročníku s jednohodinovou časovou dotací.

**Uplatňované metody a formy práce**

Výuka je realizována tradičním výkladem, navozováním a řešením modelových situací, nácvikem a průběžným opakováním praktických činností a technik. Jsou využívány situační hry a dramatizace. Zpětnou vazbou je nejen úroveň dosažených znalostí a dovedností, ale i schopnost jejich praktického uplatňování v každodenním životě. Vzhledem k charakteru předmětu volí učitel ve velké míře skupinové formy práce. Důraz je kladen na názornost. Dosažené úrovně z jednotlivých ročníků jsou průběžně procvičovány a dále rozvíjeny.

Část výuky probíhá na počítači, žáci pracují s výukovými programy, vyhledávají informace na internetu, ve školních encyklopediích a v tisku. Názornou složku tvoří výukové a naučné filmy a projekce obrazových nebo fotografických materiálů.

**Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:**

### **Kompetence k učení**

Žák by měl:

- používat termíny, znaky a symboly ve spojení s konkrétními situacemi každodenního života
  - při výuce používáme jednotnou terminologii a dohodnuté znaky a symboly spojené s konkrétními situacemi každodenního života
- uplatňovat získané zkušenosti v praktických situacích
  - zadáváme žákovi úlohy vycházející v co největší míře z praktického života

### **Kompetence k řešení problémů**

Žák by měl:

- předcházet problémovým situacím a vzniklé situace řešit odpovídajícím způsobem
  - předkládáme modelové životní situace, se žákem vyhodnocuje průběh a správnost řešení
  - umožňujeme žákovi prezentovat vlastní zkušenosti s rizikovými životními situacemi, prezentovat své stanovisko, srovnávat své názory s názory ostatních
- řešit známé a opakující se situace na základě nápodoby a vlastních zkušeností
  - formou modelových situací, prvků dramatizace a častým opakováním problémových úloh učíme žáka překonávat problémy a hledat jejich vhodná řešení přiměřeně ke svým možnostem
- vědět, na koho se může obrátit o pomoc při řešení problémů
  - umožňujeme žákovi otevřeně se vyjadřovat k problémům a vztahům a společně s učitelem nalézat řešení
  - otevřeností a atmosférou vzájemné důvěry vytváříme žákovi prostor ke sdělování vlastních problémů
- vnímat problémové situace a řešit je s pomocí naučených stereotypů i získaných situací
  - s využitím informačních zdrojů, názorných ukázek a prvků dramatizace vedeme žáka k rozpoznávání a předcházení nebezpečí a k zafixování si správného jednání v případě vlastního ohrožení či ohrožení jiné osoby

### **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- využívat získané komunikační dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke společenské integraci
  - pomocí různých forem výuky učíme žáka zásadám pravidel vystupování a komunikace ve třídách, mezi třídami a ve světě dospělých
- vyjadřovat své názory a postoje, vhodnou formou obhajovat svůj názor
  - podněcujeme žáka k vyjadřování svých pocitů, názorů a postojů k jednotlivým tématům

## **Kompetence sociální a personální**

Žák by měl:

- navazovat a udržovat vztahy s vrstevníky, respektovat druhé lidi
  - máme jasně a jednoznačně stanovená pravidla chování a vzájemného soužití mezi lidmi
- uvědomovat si nebezpečí možného psychického a fyzického zneužívání vlastní osoby
  - vhodnou formou seznamujeme žáka s možnými nebezpečími psychického a fyzického zneužívání vlastní osoby
- rozpoznávat nevhodné a rizikové chování, být seznámen s jeho možnými důsledky
  - vysvětlováním modelových situací a konkrétních případů ze života seznamujeme žáka s nevhodným a rizikovým chováním a jeho možnými důsledky

## **Kompetence občanské**

Žák by měl:

- dokázat se chovat v rizikových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka podle pokynů kompetentních osob
  - pomocí příběhu (film, vyprávění,...) učíme žáka chovat se v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví
- chránit své zdraví, dodržovat naučené stereotypy chování zdravého životního stylu
  - na modelových i praktických situacích učíme žáka rozpoznávat a vyhodnocovat pozitivní a negativní projevy chování, dodržovat naučené stereotypy chování zdravého životního stylu a chránit své zdraví

## **Zařazená průřezová témata**

### **Osobnostní a sociální výchova**

- komunikace
- hodnoty, postoje, praktická etika
- sebepoznání a sebepojetí
- poznávací schopnosti

### **Environmentální výchova**

- lidské aktivity
- problémy životního prostředí
- vnímání života jako nejvyšší hodnoty
- lidské chování z hlediska životního prostředí

### **Obsah předmětu Výchova ke zdraví**

- zdraví a nemoc
- zdravý životní styl
- preventivní lékařská péče
- kamarádství, přátelství
- partnerské vztahy, soužití v rodině, soužití ve škole
- dětství, puberta, dospívání, stáří – změny lidského těla
- výživa a zdraví – zásady správného stravování, specifické způsoby výživy
- zásady osobní hygieny, otužování
- ochrana před přenosnými i nepřenositelnými chorobami, lékařská péče

- dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví, bezpečné prostředí ve škole, ochrana člověka při mimořádných událostech

## 4.8.2 Vyučovací předmět: TĚLESNÁ VÝCHOVA

### Charakteristika vyučovacího předmětu

#### **Obsahové, časové a organizační vymezení**

Cílem tělovýchovného vzdělávání žáků je především získání pozitivního vztahu ke cvičení a pohybu. Tělesná výchova hraje nezastupitelnou roli při utváření osobnosti, čímž napomáhá ke zdravému sebeprosazení žáka v kolektivu. Ve výuce zaměřujeme svoji pozornost na individuální odlišnosti, možnosti a schopnosti žáků. Při tělesné výchově směřujeme k upevňování správných návyků se snahou motivovat žáky k aktivnímu pohybu po celý zbytek života. Seznamujeme je s různými herními činnostmi a doplňkovými sporty.

#### **Rozvržení hodin a jednotlivých složek do jednotlivých ročníků:**

| Ročník | Hodin týdně |
|--------|-------------|
| 1.     | 3           |
| 2.     | 3           |
| 3.     | 3+1         |
| 4.     | 3+1         |
| 5.     | 3+1         |
| 6.     | 3+1         |
| 7.     | 3+1         |
| 8.     | 3+1         |
| 9.     | 3+1         |
| 10.    | 3+1         |

#### **Uplatňované metody a formy práce**

K výuce se využívá tělocvična, kde se vyučují základy gymnastiky, jednoduchá průpravná cvičení, průpravné hry a hry pro zlepšení fyzické zdatnosti žáků. Žáci využívají také školní hřiště i školní zahradu. Zde se zaměřuje pozornost na výuku základů sportovních her a soutěží.

V Tělesné výchově převažuje hromadná a skupinová forma výuky. Individuální forma výuky je zaměřena na jednoduché, přímé a názorné vysvětlení učiva.

**Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:**



### **Kompetence k řešení problémů**

Žák by měl:

- překonávat problémy přiměřeně ke svým možnostem
  - častým opakováním učíme žáka překonávat obtíže
  - povzbuzováním a kladným hodnocením posilujeme žákovo sebevědomí

### **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- rozumět sdělení a reagovat na ně podle svých možností
  - zadáváme jednoznačné a srozumitelné pokyny

### **Kompetence sociální a personální**

Žák by měl:

- navazovat a udržovat vztahy s vrstevníky, respektovat druhé lidi
  - pomocí skupinových her vedeme žáka k toleranci, empatii a chování fair play

### **Kompetence pracovní**

Žák by měl:

- mít osvojené hygienické návyky, zvládat sebeobsluhu podle svých možností
  - důsledným pravidelným procvičováním vedeme žáka k osvojení sebeobsluhy a hygienických návyků

### **Zařazená průřezová témata**

#### **Osobnostní a sociální výchova**

- rozvoj schopností poznávání
- seberegulace a sebeorganizace
- psychohygiena
- řešení problémů a rozhodovací schopnosti
- mezilidské vztahy
- komunikace
- spolupráce a soutěživost

#### **Obsah vyučovacího předmětu :**

- základní pojmy, nápodoba pohybů
- moje tělo – z čeho se skládá, jaké mají funkce jednotlivé části
- končetiny a hlava – možnosti pohybu
- rozdíl mezi pohybem a klidem – umět předvést, umět změnit stav
- cvičení rukou - vzpažit, předpažit, připažit, upažit
- cvičení nohou – přednožit, zanožit, zvednout koleno, stoj na jedné noze
- cvičení celého těla - předklon, záklon, úklony na obě strany.
- změna postoje – stojím, sedím, klečím, ležím
- leh na zádech, na břiše, sed, klek, dřep, stoj

### **Koordinační cvičení**

- koordinace pohybu obou rukou – paží, předloktí, rukou: souběžné pohyby (souběžný pohyb obou paží – kroužení před tělem boční kruhy vpřed, vzad) střídavé pohyby (kroužení před tělem, boční kruhy)
- koordinace pohybu nohou – souběžné pohyby, střídavé pohyby (v lehu na zádech)
- koordinace pohybů rukou a nohou (při chůzi a běhu, chůze po schodech s oporou i bez opory ...)
- koordinace pohybů rukou, nohou a trupu
- cvičení audiomotoriky (chůze v daném rytmu, reakce na zvukový signál,...)

### **Plazení a lezení**

- lezení vpřed libovolným způsobem, prolézání, přelézání
- plazení po břiše, lezení po kolenou, po čtyřech
- lezení po lavičce
- prolézání tunelem, pod kozou

### **Chůze**

- rovné držení těla, koordinace pohybů při chůzi
- chůze po špičkách, po patách, pomalá a rychlá chůze, střídání tempa a směru
- chůze po laně, po čáře, po schodech nahoru, dolů, na šikmé ploše, v nerovném terénu
- turistika (vytrvalostní chůze, překonávání přirozených přírodních překážek)

### **Běh**

- běh na krátké vzdálenosti
- běh daným směrem, běh se změnou směru
- běh pozadu, stranou
- střídání běhu a chůze
- běh přes překážky
- podbíhání lana (v pohybu)

### **Skok**

- skok snožmo na místě, skok přes čaru
- poskoky snožmo po špičkách
- skákání přes švihadlo, přes lano (v pohybu)
- skok do dálky – z místa, s rozběhem
- skok na jedné noze s oporou, bez opory

### **Cvičení obratnosti**

- kolébka na zádech
- přetočení z lehu na zádech do lehu na břiše a zpět
- válení sudů

### **Cvičení na nářadí**

- lavička: výstup, sestup, překračování, přeskok (s podporou rukou, bez podpory - snožmo, střídavě), chůze po délce lavičky, chůze po obrácené lavičce s oporou i bez opory, chůze obkročmo
- bedna: přelézání a prolézání jednoho až několika dílů švédské bedny (přelézání různými způsoby), výstup, sestup, seskok snožmo s dopomocí, výšvih a obrat s dosedem.
- žebřiny: lezení po žebřinách nahoru a dolů, lezení po žebřinách horizontálně, bez obratu a s obratem
- žebřík polohovací: lezení nahoru a dolu po šikmé ploše
- kruhy: závěs s oporou nohou o zem, bez opory
- koza, kůň: přelézání, podlézání, výskok
- bradla: ručkování s oporou o zem, v závěsu (bočně, vpřed, vzad)
- cvičení s míčem
- cílené kutálení v sedu, chytání kutáleného míče
- uchopování, podávání míčů- velký, střední, malý míč, (vpřed, vzad - stranou, nad hlavou, v předklonu rozkročmo)
- házení a chytání – velký míč, střední míč, malý míč, házení a chytání obouruč, házení spodem, horním obloukem ze záklonu, přímým hodem ze stoje rozkročného
- házení jednou rukou
- driblování
- házení a chytání s odrazem o zem, o zeď...
- házení na cíl, do dálky, přes síť
- vedení velkého rehabilitačního míče před tělem, vedle těla (přímo, slalom mezi překážkami)
- kopání (vedení míče před tělem a ve slalomu, přihrávky z místa, přihrávky v pohybu, střelba na bránu)
- základy míčových her - vybíjená, přehazovaná, odbíjená, košíková, fotbal, florbal

### **Hry**

- pohybové hry, pohybové hry s různým zaměřením a s využitím tradičního i netradičního náčiní, bez náčiní; motivační, tvořivé a napodobivé hry

### **Sezónní sporty**

- klouzání, sáňkování, lyžování, běžkování, hry na sněhu
- házení sněhových koulí do dálky a na cíl
- jízda na koloběžce
- plavání v bazénu
- plavání v moři

### **Hudebně pohybové hry**

- rytmizovaná chůze
- pohybové vyjádření písničky
- chůze podle hudby
- nácvik tanečku

### **Výuka plavání**

- nácvik plaveckých dovedností
- nácvik plaveckého způsobu prsa a znak
- nácvik pádů a skoků do vody
- hry ve vodě
- kondiční plavání a relaxační pobyt ve vodě

### **Celostní program dle MUDr. Klepové**

- Při výběru cviků se zaměřujeme na celé tělo – zlepšení motoriky a psychiky je součástí celku.
- Při cvičení se věnujeme taktilnímu (hmatovému) a kinestetickému (pohybovému) vnímání vlastního těla. Zaměřujeme se na senzomotoriku – zrak, sluch a hmat.
- Využíváme metody pasivního pohybu – vedeme děti při pohybu, dochází tak k dalším vjemům a zpřesnění průběhu pohybu.
- V rámci pohybové výchovy se zaměřujeme též na sociální chování. Při cvičení si děti osvojují základní pevná a dodržovaná pravidla.
- Děti se učí spolupracovat, jsou zapojeny do řízení hry, spoluurčují pravidla.
- Při spolupráci se obohacuje vzájemná komunikace a dochází k vytváření postojů – citlivost, respekt, přizpůsobivost.
- Nácvik plazení, lezení, sedu, kleku, chůze.
- Leh na zádech, leh na břiše, sed skrčmo zkřížený s pokrčenými koleny  
→ rovná záda (pomocí bodové stimulace)
- Stabilizace - rovnováha statická i dynamická (stabilita na boku, chůze po nerovné ploše, cvičení na míči)
- Obranné reakce (sed a vychylování do stran, stoj a vychylování do stran)
- Vnímání tělesného schématu (rytmická cvičení, chůze po nerovném povrchu – na laně, poskoky)
- Nápodoba gest – tleskání a dotyky dle zrakové nápodoby - různých částí těla
- Orientace v prostoru (tleskání, mávání, změna při pochodu nápodobou nebo povelom)
- Rytmus při pohybu (chůze – pochod, cvičení v rytmu, rytmická říkadla a písničky, hra na sochy)
- Senzomotorická koordinace – vizuomotorika a audiomotorika – sestava cviků s kontrolou zraku a sluchu (podívej se na prsty, třídění barev)
- Nácvik reakční rychlosti (změna předváděného rytmu se slovním oznámením nebo bez něho)

### **4.8.3 Vyučovací předmět : ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA**

- bazální stimulace (vibrační masáže, využití pomůcek - trampolíny)
- reagovat na pokyny a povely k pohybové činnosti
- cviky na protažení, uvolnění celého těla
- tahání a houpání na dekách, v houpačce
- cvičení na rehabilitačních míčích a s overbally

- házení na cíl, prolézání, podlézání, kutálení
- míčkování (masáž stimulačními a molitanovými míčky)
- rozvíjení hybnosti – lezení a plazení daným směrem, volně v prostoru
- rozvíjení jemné motoriky
- zvládnout uvolnění a zklidnění organismu
- plavání – hry ve vodě, cvičení ve vodě, plavání s pomůckami
- hipoterapie

## 4.9 ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

Obsah vzdělávací oblasti se realizuje ve vyučovacím předmětu Pracovní vyučování.

### Cílové zaměření vzdělávací oblasti

- zvládnutí úkonů souvisejících se sebeobsluhou
- rozvoji motoriky, získání základních manuálních zručností a vytváření pracovních dovedností a návyků
- překonávání obtíží a dokončování pracovních úkolů
- práci v kolektivu a odpovědnosti za své i společné výsledky práce
- osvojení dovedností k praktickému užívání a zacházení s předměty denní potřeby, s vhodně zvolenými nástroji, pomůckami a drobným nářadím
- porozumění zadaným jednoduchým pracovním postupům
- poznání pracovních činností, které napomáhají k využití volného času
- dodržování hygienických a bezpečnostních pravidel při práci

## Vyučovací předmět: PRACOVNÍ VYUČOVÁNÍ

### Charakteristika vyučovacího předmětu

#### Obsahové, organizační a časové vymezení

Pracovní vyučování je jednou ze stěžejních oblastí výuky ZŠ speciální. Předmět je realizován v průběhu celého vzdělávání, neboť ovlivňuje rozvoj motorických, tvořivých a komunikačních schopností, zmírňuje motorické poruchy, zdokonaluje kognitivní funkce, stimuluje řeč a myšlení.

Obsah učiva je zpracován tak, aby nároky odpovídaly vývojovému stupni a zejména individuálním schopnostem a potřebám žáků. Jednotlivé pracovní okruhy nabízejí více možností k uplatnění žáků s pomalejším pracovním tempem a omezenou jemnou motorikou. Vše směřuje k docílení pocitu úspěchu z odvedené práce a k posílení sebevědomí a samostatnosti.

Pracovní činnosti směřují zejména na 1. stupni k rozvíjení a zdokonalování hrubé i jemné motoriky, jako základního předpokladu zvládnutí složitějších a specializovanějších pracovních postupů na 2. stupni. Od samého počátku žáci poznávají vlastnosti různých materiálů, učí se zacházet s jednoduchými nástroji, seznamují se s novými pojmy, jsou vedeni k dodržování hygieny a bezpečnosti práce.

**Obsah vyučovacího předmětu je rozdělen na tematické okruhy:**

- Sebeobsluha
- Práce s drobným materiálem
- Práce montážní a demontážní
- Pěstitelské práce
- Práce v domácnosti
- Práce s technickými materiály (zařazeny pouze na druhém stupni)

**Rozvržení hodin a jednotlivých složek do jednotlivých ročníků:**

| Ročník | Hodin týdně |
|--------|-------------|
| 1.     | 3           |
| 2.     | 3           |
| 3.     | 3           |
| 4.     | 4           |
| 5.     | 4           |
| 6.     | 4           |
| 7.     | 5           |
| 8.     | 5           |
| 9.     | 6           |
| 10.    | 6           |

**Učitel využívá k naplňování jednotlivých klíčových kompetencí následující výchovné a vzdělávací strategie:**

#### **Kompetence k učení**

Žák by měl:

- používat termíny, znaky a symboly ve spojení s konkrétními situacemi každodenního života
  - používáme jednotné terminologie a dohodnuté znaky a symboly spojené s konkrétními situacemi každodenního života
- uplatňovat získané zkušenosti v praktických situacích
  - zadáváme žákovi úkoly vycházející v co největší míře z praktického života
  - v praktických činnostech umožňujeme žákovi pravidelně a více způsoby si ověřovat získané poznatky a dovednosti

#### **Kompetence k řešení problémů**

Žák by měl:

- překonávat problémy přiměřeně ke svým možnostem
  - častým opakováním problémových činností učíme žáka překonávat překážky a hledat jejich vhodná řešení
  - žáka motivujeme a podporujeme práci ve skupinách a jeho spoluúčastí při rozhodování o postupech a řešeních
- řešit známé a opakující se situace na základě nápodoby a vlastních zkušeností
  - formou modelových situací a praktických ukázek se učí řešit problémy

- nenechat se při řešení problému odradit nezdarem
  - soustavným povzbuzováním a kladným hodnocením podněcujeme žákovu sebevědomí

### **Kompetence komunikativní**

Žák by měl:

- komunikovat s druhými lidmi přiměřeně svým schopnostem
  - při tvorbě projektů a prezentací podněcujeme žáka ke skupinové práci a ke komunikaci v kolektivu

### **Kompetence občanské**

Žák by měl:

- chránit vlastní zdraví i zdraví spolužáků
  - seznamujeme žáka s bezpečnostními a hygienickými předpisy

### **Kompetence pracovní**

Žák by měl:

- mít osvojené hygienické návyky, zvládat sebeobsluhu podle svých možností
  - důsledným pravidelným procvičováním vedeme žáka k osvojení sebeobsluhy a hygienických návyků
  - průběžně vedeme žáka k získávání základních pracovních návyků a postupů
- zvládat základní pracovní dovednosti, operace a postupy při jednoduchých pracovních činnostech
  - seznamujeme žáka s nástroji, pomůckami a nářadím pro běžné domácí použití i pro řemeslné práce a s jejich funkcí
- pracovat podle naučeného pracovního postupu, podle instrukcí plnit zadané jednoduché úkoly
  - pobízíme žáka k práci s individuálním vedením nebo dle svých schopností podle naučeného postupu
  - manuální činnosti žáka diferencujeme podle individuálních schopností, dosažené zručnosti, úrovně motoriky a míry handicapu
- respektovat pravidla práce v týmu a svými pracovními činnostmi ovlivňovat kvalitu společné práce
  - pozitivní vztah k výsledkům vlastní práce i práce jiných formujeme přímou účastí žáka na výzdobě, údržbě a úpravách školy a okolí
  - zadáváním pracovních činností ve skupinách a společným hodnocením týmové práce učíme žáka pracovat v kolektivu, rozšiřujeme jeho pracovní-komunikační schopnosti a posilujeme respektování pravidel práce v týmu
- soustředit se na pracovní výkon a být schopen vytrvat při jeho plnění
  - volíme pracovní činnosti zvládnutelné v kratších časových úsecích, u rozsáhlejších prací hodnotíme i dílčí výsledky
- dodržovat zásady bezpečnosti, ochrany zdraví, hygieny práce a ochrany životního prostředí podle naučených stereotypů
  - při pracovních činnostech přísně dbáme na dodržování zásad bezpečnosti, ochrany zdraví, hygieny práce a ochrany životního prostředí

## **Zařazená průřezová témata**

### **Osobnostní a sociální výchova**

- rozvoj schopností poznávání
- mezilidské vztahy
- seberegulace a sebeorganizace
- psychohygiena
- hodnoty, postoje, praktická etika

### **Environmentální výchova**

- vztah člověka k prostředí
- lidské aktivity a problém životního prostředí

## **4.9.1 Sebeobsluha**

- svlékání a oblékání prádla a oděvů
- rozepínání a zapínání knoflíků, zdrhovadel, háčků a patentů
- šněrování, upevňování pásků, skládání oděvu
- obouvání a zouvání obuvi
- skládání oděvu na určené místo, věšení na ramínko, kartáčování oděvu
- čištění a skládání obuvi
- péče o zevnějšek, zásady účelného a vkusného oblékání
- správné používání WC
- osobní hygiena
- umývání rukou a obličeje, čištění zubů, používání kapesníku, hřebenu, péče o svůj zevnějšek
- sprchování, mytí celého těla
- ošetření vlastního drobného poranění
- otevírání a zavírání, odemykání a zamykání dveří
- rozsvěcování a zhasínání světla
- péče o osobní věci a školní pomůcky
- ukládání pomůcek ve třídě a do aktovky
- úprava prostředí třídy, školy, okolí školy
- utírání prachu, sbírání a vynášení odpadků, zachovávání čistoty
- zametání a mytí podlahy
- péče o okolní prostředí, vnímání estetického prostředí ve třídě, ve škole i mimo školu
- udržování čistoty okolního prostředí
- úklidové práce, stlaní postelí, používání vysavače
- praní a sušení osobního prádla, kapesníků, žehlení rovných kusů prádla
- úklid v domácnosti – pravidelný úklid denní, týdenní



#### **4.9.2 Práce s drobným materiálem, se dřevem**

- seznámení s pracovními nástroji a užívání pracovního oděvu
- opracování povrchu dřeva, kovů a jiných materiálů
- zatloukání a vytahování hřebíků
- úprava dřeva pilníkem a smirkovým papírem
- sbíjení a slepování různých materiálů
- povrchová úprava dřev barvami a laky
- vrtání děr do dřeva pomocí vrtáků
- spojování dřeva pomocí vrutů
- práce se šroubovákem
- řezání dřeva pilkou (pro schopnější žáky)
- měření, nákres jednoduchého plánu
- vrtání ručním vrtákem
- práce s ocelovým, měděným a hliníkovým drátem, ohýbání, štípání, splétání drátu
- seznámení s dalšími materiály a jejich využitím (plech, plasty, sklo)
- úklid pracovního místa

#### **4.9.3 Práce montážní a demontážní**

- stavění kostek (komíny, mosty, zdi, domy)
- skládání kostek do krabice
- skládání, rozkládání a šroubování hraček a předmětů
- skládání stavebnic (hříbky, mozaika, plastické a dřevěné stavebnice)
- sestavování tvarů ze špejlí, tyček, dříví apod.
- spojování špejlí drátem, provázkem
- sestavování modelů ze stavebnic (šroubování, spojování prvků stavebnic)
- demontáž modelů a ukládání do krabic
- rozebrání a složení jednoduchých mechanických strojů (ruční mlýnek nebo lis)
- používání domácích elektrických spotřebičů (vysavač, varná konvice, vysoušeč vlasů, mikrovlnná trouba, pračka, žehlička, atd.)
- pravidla bezpečnosti, zapojování spotřebičů
- práce s elektrotechnickou stavebnicí
- výměna baterií, výměna žárovky s dopomocí, apod.

#### **4.9.4 Pěstitelské práce**

- zalévání pokojových rostlin a rostlin na pozemku
- klíčení rostlin v koutku živé přírody
- pozorování podmínek pro život rostlin – voda, světlo, teplo, půda, vzduch
- práce se zahradnickým náčiním (hrábě, motyčka)
- hrabání listů
- sbírání šišek, plodů kaštanu, dubu, buku apod.

- ošetřování pokojových rostlin, zalévání, vymývání misek, odstraňování odumřelých částí rostlin a kořenů, kypření půdy, omývání listů
- příprava půdy před setím – rytí, hrabání, kolíkování
- setí do řádků a jamek (pozorování klíčení semen hrachu)
- pěstování ředkviček a hrachu, pletí záhonů, pěstování květin
- podzimní práce na zahradě (např. hrabání a úklid listí, rovnání a úklid větví)
- sbírání léčivých rostlin (podle místních podmínek)
- přihnojování
- práce s kolečkem, lopatou
- ruční prořezávání keřů a stromů
- pěstování, sklizeň a uskladnění zeleniny
- sklizeň, třídění a skladování ovoce
- sběr padaného ovoce, jeho třídění a využití
- konzervování ovoce a zeleniny
- choroby a škůdci ovocných stromů a ochrana proti nim
- zakládání kompostu
- údržba zahradního nářadí

#### **4.9.5 Práce v domácnosti**

- stolování ve třídě a ve školní jídelně
- užívání příboru, ubrousku
- pomoc při prostírání a sklizení nádobí
- základy vaření – čaj, brambory, kakao, mléko, vajíčka
- mazání chleba, rohlíků máslem a džemem, krájení chleba
- čištění zeleniny a brambor
- mytí a utírání nádobí
- vaření polévky, brambor, bramborové a krupicové kaše
- vaření rýže, popř. dalších příloh k masu
- nákupy a uchovávání potravin
- základy šití – přišívání knoflíků, patentek, háčků
- jednoduché opravy oděvů
- praní v pračce, sušení prádla
- žehlení prádla a oděvů
- sešívání látky zadním stehem
- zručnější žáci mohou šít na šicím stroji
- vyšívání – základní stehy
- háčkování a pletení – individuálně dle schopností dětí
- manipulace s elektrospotřebiči
- ošetřování rány – odřeniny, řezné rány, popáleniny

#### 4.9.6 Péče o zevnějšek a okolní prostředí

- estetické požadavky na zevnějšek člověka
- udržování estetického prostředí ve třídě, v okolním prostředí, doma
- účelné a estetické oblékání

### 5. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Průřezová témata představují okruhy aktuálních problémů současného světa. Vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků a pro jejich vzájemnou spolupráci, pomáhají rozvíjet osobnost žáka v oblasti postojů a hodnot.

**Osobnostní a sociální výchova**

**Multikulturní výchova**

**Environmentální výchova**

#### 5.1 OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA

**Charakteristika průřezového tématu**

Osobnostní a sociální výchova umožňuje každému žákovi hledat vlastní cestu k osobní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

**Přínos Osobnostní a sociální výchovy k rozvoji osobnost žáka:**

- vede k porozumění sobě samému i druhým
- napomáhá zvládání vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí dovednosti pro vzájemnou spolupráci

**Osobnostní a sociální výchova se uskutečňuje v rámci všech vzdělávacích oblastí.**

**Tematické okruhy průřezového tématu:**

##### Osobnostní rozvoj

- Rozvoj schopností poznávání – cvičení zapamatování, pozornosti a soustředění;
- Sebepoznání - moje vztahy k druhým lidem
- Cvičení sebeovládání; organizace vlastního času
- Dovednosti zvládání stresových situací – relaxace
- Hledání pomoci při potížích

##### Sociální rozvoj

- Poznávací schopnosti – vzájemné poznávání se ve skupině, ve třídě
- Mezilidské vztahy – respekt, podpora, pomoc
- Komunikace v různých situacích - omluva, pozdrav, prosba

- Spolupráce a soutěživost – schopnost podřízení se

## 5.2 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

### Charakteristika průřezového tématu

Multikulturní výchova umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur. Multikulturní výchova rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, podporuje respekt k lidské odlišnosti.

Multikulturní výchova se dotýká i mezilidských vztahů ve škole. Škola musí zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně.

### Přínos Multikulturní výchovy k rozvoji osobnosti žáka

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických skupinách žijících v české a evropské společnosti
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- rozvíjí schopnost tolerovat odlišnosti jiných národnostních a sociálních skupin
- učí žáky vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu

### Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole.

- **Kulturní rozdíly** – zvláštnosti různých etnik - žáků-cizinců, kteří navštěvují školu různé způsoby života
- **Lidské vztahy** - udržovat tolerantní vztahy se spolužáky, zapojení všech do kolektivu třídy

**Multikulturní výchova se uskutečňuje v rámci všech vzdělávacích oblastí.**

## 5.3 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

### Charakteristika průřezového tématu

**Environmentální výchova** umožňuje sledovat vztahy mezi člověkem a prostředím. Vede žáky k účasti na ochraně životního prostředí, ovlivňuje životní styl a hodnotovou orientaci.

### Přínos Environmentální výchovy k rozvoji osobnosti žáka

- rozvíjí porozumění vztahu člověka a prostředí
- vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožení
- napomáhá rozvíjení spolupráce a ohleduplnosti v péči o životní prostředí
- přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty
- přispívá k utváření zdravého životního stylu
- vede k citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

**Environmentální výchova se uskutečňuje v rámci všech vzdělávacích oblastí.**

**Tematické okruhy průřezového tématu:**

**Ekosystémy**

- les - les v našem prostředí, význam lesa
- pole - význam, způsoby hospodaření na polích, pole a jejich okolí
- vodní zdroje - lidská práce spojená s vodním hospodářstvím
- moře - život v moři
- lidské sídlo - město – vesnice

**Základní podmínky života**

- voda – význam vody pro člověka, ochrana její čistoty, pitná voda
- ovzduší – význam pro život na Zemi, čistota ovzduší
- půda – zdroj výživy, ohrožení půdy
- přírodní zdroje – zdroje surovinové a energetické, způsoby získávání a využívání

**Lidské aktivity a problémy životního prostředí**

- zemědělství, ekologické zemědělství
- doprava a životní prostředí – význam vlivu dopravy na prostředí, druhy dopravy
- průmysl a životní prostředí – vliv průmyslu na prostředí
- odpady a hospodaření s odpady
- ochrana přírody a kulturních památek - krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit

## Učební plán – 1. stupeň

| Vzdělávací oblast                    | Předmět            |             |             |             |             |             |             | Celkem                   |
|--------------------------------------|--------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|--------------------------|
|                                      |                    | 1. roč.     | 2.roč.      | 3. roč.     | 4. roč.     | 5.roč.      | 6. roč.     |                          |
| Jazyk a jazyková komunikace          | Čtení              | 3<br>2+1    | 3<br>2+1    | 3           | 3           | 3           | 3           | <b>18</b><br><b>16+2</b> |
|                                      | Psaní              | 2           | 2           | 2<br>1+1    | 2<br>1+1    | 2           | 2           | <b>12</b><br><b>10+2</b> |
|                                      | Řečová výchova     | 2           | 2           | 2           | 2           | 2           | 2           | <b>12</b>                |
| Matematika a její aplikace           | Počty              | 2           | 2           | 2           | 2           | 3<br>2+1    | 3<br>2+1    | <b>14</b><br><b>12+2</b> |
| Informační a komunikační technologie | Práce na počítači  |             |             |             |             | 1           | 1           | <b>2</b>                 |
| Člověk a jeho svět                   | Prvouka            | 2           | 2           | 3           | 3           | 3           | 3           | <b>16</b>                |
| Umění a kultura                      | Hudební výchova    | 2           | 2           | 2           | 2           | 2           | 2           | <b>18</b>                |
|                                      | Výtvarná výchova   | 1           | 1           | 1           | 1           | 1           | 1           |                          |
| Člověk a zdraví                      | Tělesná výchova    | 3           | 3           | 4<br>3+1    | 4<br>3+1    | 4<br>3+1    | 4<br>3+1    | <b>22</b><br><b>18+4</b> |
| Člověk a svět práce                  | Pracovní vyučování | 3           | 3           | 3           | 4           | 4           | 4           | <b>21</b>                |
| <b>Celkem</b>                        |                    | <b>20</b>   | <b>20</b>   | <b>22</b>   | <b>23</b>   | <b>25</b>   | <b>25</b>   | <b>135</b>               |
|                                      |                    | <b>19+1</b> | <b>19+1</b> | <b>20+2</b> | <b>21+2</b> | <b>23+2</b> | <b>23+2</b> | <b>125+10</b>            |

### Poznámky k učebnímu plánu

Výuka probíhá v blocích, ve kterých se objevuje učivo více předmětů v takovém poměru, který odpovídá časové dotaci předmětů pro jednotlivé ročníky. Režim dne obsahuje pravidelné střídání výuky, odpočinku a hry.

Některé činnosti se realizují ve skupině, jiné jako individuální výuka.

Disponibilní časová dotace je hodinové navýšení časové dotace některých předmětů nebo zařazení speciálně terapeutických metod a předmětů speciálně pedagogické péče (muzikoterapie, arteterapie, relaxační techniky, taneční a pohybová terapie, bazální stimulace). Jejich využití je blíže specifikováno v IVP.

## Učební plán – 2. stupeň

| Vzdělávací oblast                    | Předmět            |             |             |             |             | Celkem             |
|--------------------------------------|--------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|--------------------|
|                                      |                    | 7. roč.     | 8.roč.      | 9. roč.     | 10. roč.    |                    |
| Jazyk a jazyková komunikace          | Čtení              | 3           | 3           | 3           | 3           | <b>12</b>          |
|                                      | Psaní              | 2<br>1+1    | 2           | 2           | 2           | <b>8<br/>7+1</b>   |
|                                      | Řečová výchova     | 1           | 1           | 1           | 1           | <b>4</b>           |
| Matematika a její aplikace           | Počty              | 3           | 3           | 3           | 4<br>3+1    | <b>13<br/>12+1</b> |
| Informační a komunikační technologie | Práce na počítači  | 1           | 1           | 1           | 1           | <b>4</b>           |
| Člověk a společnost                  | Vlastivěda         | 2           | 2           | 2           | 2           | <b>8</b>           |
| Člověk a příroda                     | Přírodověda        | 3           | 3           | 3           | 3           | <b>12</b>          |
| Umění a kultura                      | Hudební výchova    | 2<br>1+1    | 2<br>1+1    | 2<br>1+1    | 1           | <b>11<br/>8+3</b>  |
|                                      | Výtvarná výchova   | 1           | 1           | 1           | 1           |                    |
| Člověk a zdraví                      | Výchova ke zdraví  | 1<br>1      | 1<br>0+1    | 1           | 1           | <b>4<br/>2+2</b>   |
|                                      | Tělesná výchova    | 4           | 4           | 4           | 4           | <b>16</b>          |
|                                      |                    | 3+1         | 3+1         | 3+1         | 3+1         | <b>12+4</b>        |
| Člověk a svět práce                  | Pracovní vyučování | 5           | 5           | 6           | 6           | <b>22</b>          |
| <b>Celkem</b>                        |                    | <b>28</b>   | <b>28</b>   | <b>29</b>   | <b>29</b>   | <b>114</b>         |
|                                      |                    | <b>24+4</b> | <b>25+3</b> | <b>27+2</b> | <b>27+2</b> | <b>103+11</b>      |

## Přehled využití disponibilních hodin

### 1. STUPEŇ

| VZDĚLÁVACÍ OBLAST                    | PŘEDMĚT            | RVP        | UČEBNÍ PLÁN |              |
|--------------------------------------|--------------------|------------|-------------|--------------|
|                                      |                    | minimum    | dotace      | disp. hodiny |
| Jazyk a jazyková komunikace          | Čtení              | 16         | 18          | 2            |
|                                      | Psaní              | 10         | 12          | 2            |
|                                      | Řečová výchova     | 12         | 12          | 0            |
| Matematika a její aplikace           | Počty              | 12         | 14          | 2            |
| Informační a komunikační technologie | Práce na počítači  | 2          | 2           | 0            |
| Člověk a jeho svět                   | Prvouka            | 16         | 16          | 0            |
| Umění a kultura                      | Hudební výchova    | 18         | 18          | 0            |
|                                      | Výtvarná výchova   |            |             |              |
| Člověk a zdraví                      | Tělesná výchova    | 18         | 22          | 4            |
| Člověk a svět práce                  | Pracovní vyučování | 21         | 21          | 0            |
| <b>Celkem</b>                        | -                  | <b>125</b> | <b>135</b>  | <b>10</b>    |

### 2. STUPEŇ

| VZDĚLÁVACÍ OBLAST                    | PŘEDMĚT            | RVP        | UČEBNÍ PLÁN |              |
|--------------------------------------|--------------------|------------|-------------|--------------|
|                                      |                    | minimum    | dotace      | disp. hodiny |
| Jazyk a jazyková komunikace          | Čtení              | 12         | 12          | 0            |
|                                      | Psaní              | 7          | 8           | 1            |
|                                      | Řečová výchova     | 4          | 4           | 0            |
| Matematika a její aplikace           | Počty              | 12         | 13          | 1            |
| Informační a komunikační technologie | Práce na počítači  | 4          | 4           | 0            |
| Člověk a společnost                  | Vlastivěda         | 8          | 8           | 0            |
| Člověk a příroda                     | Přírodověda        | 12         | 12          | 0            |
| Umění a kultura                      | Hudební výchova    | 8          | 11          | 3            |
|                                      | Výtvarná výchova   |            |             |              |
| Člověk a zdraví                      | Výchova ke zdraví  | 2          | 4           | 2            |
|                                      | Tělesná výchova    | 12         | 16          | 4            |
| Člověk a svět práce                  | Pracovní vyučování | 22         | 22          | 0            |
| <b>Celkem</b>                        | -                  | <b>103</b> | <b>114</b>  | <b>11</b>    |



# **Vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami v základní škole speciální**

## **1. POJETÍ VZDĚLÁVÁNÍ**

Současné speciální školství umožňuje uplatnit právo na vzdělání i žákům s nejtěžšími formami mentálního postižení a žákům s postižením více vadami. Tito žáci mají tak závažné zdravotní postižení spojené s těžkými poruchami motoriky a komunikačních schopností, že je nutné, aby byli vzděláváni na základě speciálně upraveného vzdělávacího programu.

Vlastní obsah vzdělávání těchto žáků je nácvik sebeobsluhy, hygieny, stravování a komunikačních dovedností. Sebeobsluha, hygiena, stravování. Snahou při vzdělávání je, aby si žáci osvojili elementární vědomosti, dovednosti a návyky, které jim umožní získat určitou míru soběstačnosti.

Vyučování je uspořádáno jako otevřený variabilní proces, probíhající s využitím netradičních speciálních metod. Jde především o využívání alternativních a augmentativních systémů komunikace, vzdělávání je doplněno rehabilitační tělesnou výchovou a relaxační činností.

Pro vzdělávání žáků s těžkým zdravotním postižením je charakteristické individualizované vyučování. Vnitřní členění tříd nevychází z věkových charakteristik žáků, ale z úrovně jejich individuálních schopností a potřeb, které jsou určující pro obsah vzdělávání.

Režim dne je rozdělen na pravidelné střídání výuky, odpočinku a hry, které odpovídá možnostem zatížení žáků.

Pro každého žáka je vypracován individuální vzdělávací plán.

Vzdělávací program pro žáky s těžkými formami mentálního postižení je plně prostupný se vzdělávacím programem pro žáky se středním mentálním postižením a v případě akcelerace vývoje rozumových schopností žáka je vhodné jeho převedení do jiného vzdělávacího programu.

Žáci s hlubokým mentálním postižením, kterým bylo stanoveno plnění školní docházky jiným způsobem, jsou vzděláváni podle individuálního vzdělávacího plánu sestaveného v souladu s tímto RVP

## **2. CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ**

Ve vzdělávání našich žáků usilujeme o naplnění těchto cílů:

vést žáky k osvojení základních hygienických návyků a činností týkající se sebeobsluhy  
rozvíjet pohyblivost žáků a snažit se o dosažení co nejvyšší možné míry jejich samostatnosti a orientace ve vztazích k okolí

vést žáky k rozvíjení komunikačních dovedností využíváním systémů alternativní a augmentativní komunikace

rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat s blízkými osobami a vykonávat jednoduché úkony

vést žáky k vytváření pozitivních vztahů ke spolužákům a k začlenění do kolektivu

připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako samostatné osobnosti  
vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city  
rozvíjet žakovu pozornost, vnímavost a poznání

### **3. KLÍČOVÉ KOMPETENCE**

#### **Výchovné a vzdělávací strategie**

Prostřednictvím výchovných a vzdělávacích strategií stanovujeme vhodné postupy a metody, kterými se snažíme u žáků utvářet a rozvíjet klíčové kompetence a dosáhnout tak očekávaných výstupů základního vzdělávání. Jednotlivé výchovné a vzdělávací strategie jsou zpracovány v učebních osnovách u každého vyučovacího předmětu a spolu s klíčovými kompetencemi jsou všechny uvedeny v tabulce v příloze 1.

Vzhledem k velké specifičnosti vzdělávacích potřeb našich žáků probíhá vzdělávání převážně individuální formou. Pro každého žáka je vytvořen individuální vzdělávací program (dále jen IVP), který respektuje jeho omezení a zároveň poskytuje dostatek možností k všestrannému rozvoji.

#### **Kompetence k učení**

Na konci základního vzdělání žák:

- rozumí jednoduchým pojmům, znakům a symbolům a umí je užívat
- pozná a rozlišuje základní piktogramy
- napodobuje různé předvedené pohyby a činnosti
- používá učební pomůcky

#### **Kompetence k řešení problémů**

Na konci základního vzdělání žák:

- řeší známé situace na základě nápodoby či opakování
- chápe a plní jednoduché příkazy
- orientuje se v okolním prostředí
- orientuje se v časovém režimu dne
- překonává pocity strachu

#### **Kompetence komunikativní**

Na konci základního vzdělání žák:

- poznává známé osoby a dorozumívá se s nimi verbálními či nonverbálními formami
- komunikace
- reaguje na své jméno
- reaguje na jednoduché pokyny, vyjadřuje souhlas či nesouhlas
- vyjadřuje své potřeby, pocity, nálady verbálními i neverbálními prostředky
- dokáže pozdravit a reagovat na pozdrav vhodným způsobem

### **Kompetence sociální a personální**

Na konci základního vzdělání žák:

- zná členy své rodiny a osoby ze svého nejbližšího okolí
- rozlišuje osoby různého pohlaví (chlapec x dívka, muž x žena)
- spolupracuje se svými učiteli a spolužáky
- chová se zdrženlivě k neznámým osobám

### **Kompetence pracovní**

Na konci základního vzdělání žák:

- zvládá nejjednodušší úkony sebeobsluhy a základy osobní hygieny
- poznává a používá předměty denní potřeby
- využívá jednoduché pracovní techniky při práci s různými materiály
- podílí se na jednoduchých praktických činnostech

## **4. VZDĚLÁVACÍ OBLASTI**

Žákům s těžkým mentálním postižením náleží nejvyšší míra podpůrných opatření.

Vzdělávání je rozděleno do těchto oblastí:

- **Člověk a komunikace** (Rozumová výchova, Řečová výchova)
- **Člověk a jeho svět** (Smyslová výchova)
- **Umění a kultura** (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- **Člověk a zdraví** (Pohybová výchova, Zdravotní tělesná výchova, Rehabilitační tělesná výchova)
- **Člověk a svět práce** (Pracovní výchova)

### **4.1 ČLOVĚK A KOMUNIKACE**

#### **Charakteristika vzdělávací oblasti**

Cílem jazykové komunikace žáků s těžkým kombinovaným postižením (TMP) je najít a rozvíjet vhodnou komunikaci s okolím. Prostředkem vzdělávání není psané slovo, často ani mluvená řeč, využívají se různé formy AAK, které vedou k vytváření dovedností dorozumívání a k vytváření pocitu jistoty a bezpečí, který kontakt se sociálním okolím přináší. Rozvoj funkční komunikace považujeme za stěžejní oblast působení, která je nezbytně důležitá pro celkový vývoj dítěte.

Je také účinnou prevencí vzniku problémového chování.

Ve vzdělávací oblasti Člověk a komunikace jsou zahrnuty předměty Rozumová výchova a Řečová výchova.

#### **Obsah vzdělávací oblasti je rozdělen na tematické okruhy:**

- Rozvíjení poznávacích schopností
- Rozvíjení logického myšlení a paměti
- Rozvíjení grafických schopností
- Rozvíjení komunikačních dovedností

Ve výuce se vzdělávací obsah jednotlivých okruhů vzájemně prolíná. Vyučovací předmět Člověk a komunikace umožňuje žákům najít a rozvíjet vhodné formy komunikace s okolím.

### **Cílové zaměření vzdělávací oblasti**

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- rozvíjení rozumových schopností na optimální možnou úroveň
- osvojení základů orientace
- rozvíjení poznávacích schopností
- osvojení základních grafických prvků, případně k osvojení základů psaní hůlkového písma
- rozvoj poznávacích, citových i volních vlastností žáků
- rozvíjení řečových schopností, popřípadě využití alternativní a augmentativní komunikace, osvojení komunikačních dovedností za použití netradičních metod komunikace (např. sociální čtení, piktogramy, nonverbální komunikační metody)

### **Výchovné a vzdělávací strategie**

Vzdělávací oblast Člověk a komunikace přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí takto:

#### **Kompetence k učení**

- Pomocí přiřazování, třídění a výběru podle pokynu vedeme žáka k porozumění symbolům, znakům a pojmům.
- Využíváme strukturované úkoly, piktogramy, obrázky, globální čtení a jiné metody, díky nimž se žáci lépe orientují v režimu dne, naplní práce a zadaných úkolech.

#### **Kompetence komunikativní**

- Využíváme metod AAK a sociálního čtení, vedeme žáky k rozvíjení komunikačních dovedností, vyjadřování svých emocí a přání.

#### **Kompetence sociální a personální**

- Zařazujeme individuální i skupinové aktivity, pomocí kterých se žák učí reagovat na své spolužáky a učitele.
- Účastníme se různých kulturních akcí, podnikáme výlety, jezdíme MHD, vedeme žáka k navazování kontaktu a adekvátnímu dorozumívání se s okolím.

Vzdělávací oblast **Člověk a komunikace** je rozdělena na předměty:

Rozumová výchova

Řečová výchova

Formy alternativní a augmentativní komunikace

#### **4.1.1 Rozumová výchova**

Rozvíjení poznávacích schopností

- reakce na oslovení, znát své jméno
- znát členy své rodiny

- poznat své spolužáky a učitele
- pojmenovat části svého těla
- orientovat se v denním časovém rozvrhu, v prostoru třídy, v budově školy
- rozlišování: kluk x holka
- rozlišování protikladů: velký x malý, prázdný x plný, horký x studený
- poznat a rozlišovat předměty denní potřeby
- poznávání zvířat a jejich mláďat
- třídění předmětů, obrázků podle různých kritérií

#### Rozvíjení logického myšlení a paměti

- koncentrovat se na určitou činnost (sledování krátkého vyprávění, poslech hudby, prohlížení fotografií na počítači)
- odpoutání se od stereotypních činností, ulpívavého myšlení
- rozvíjení volných vlastností (zejména vytrvalosti, učení se čekat)
- manipulační činnost doprovázená pojmenováním, komentářem
- rozlišování velikostí a tvarů předmětů
- přiřazování stejných obrázků (stejný x stejný, stejný x jiný)
- správné seřazení jednoduchých dějových obrázků
- prohlížení knih s velkými obrázky (zapamatování si děje, učení se orientaci na stránce, směru zleva doprava)
- základní orientace v čase (bylo, bude, včera, dnes, zítra, ráno, v poledne, večer, v noci, roční období)
- nácvik čtení – poznávání krátkých slov, piktogramy, říkanky
- zobecňování (jablka, hrušky = ovoce), konkretizace (ovoce = jablka, hrušky)
- vytváření početních představ – hmatem, zrakem, verbálně
- vytváření a chápání kvantitativních vztahů (všechno, nic, mnoho, málo)
- posloupnost čísel, přiřazování číslic, hra na obchod

#### Rozvíjení grafických schopností

- uvolňování paže, lokte, zápěstí, dlaní, prstů
- cvičení úchopu, podávání, držení předmětu
- uchopování předmětů do celé ruky, do špetky, do dvou prstů
- nácvik ukazování - kreslení ukazovákem (do písku, krupice, rýže), ukazování v knížce
- malování houbou, velkým kulatým štětcem, úchop tužky...
- grafomotorická cvičení – čmáraní, nácvik vodorovných a svislých čar, horního a dolního oblouku, kruhu, odstředivé čáry (sluníčko), dostředivé čáry...
- bezobsažná čmáranice
- seznámení s pojmem písmeno, první písmeno jména, pokus o psaní hůlkovým písmem, rovnání písmen do řádků (písmena z látky, z perníku...)

### 4.1.2 Řečová výchova

- reagovat na hlas osoby
- orofaciální stimulace – využití bazální stimulace, rozvoj motoriky mluvidel – vysunování a zasunování jazyka, zavírání a otevírání úst, polykání)

- dechová cvičení – nácvik správného dýchání, foukání
- vyjádřit souhlas či nesouhlas - neverbální i verbální projev
- znát své jméno – reagovat na oslovení
- základní komunikační dovednosti (pozdrav, poděkování, prosba, učit se vyjádřit svá přání, potřeby)
- rozlišování a nápodoba zvuků (zvířata, dopravní prostředky...)
- ovládání síly hlasu – šeptat, křičet
- snaha o soustředěné naslouchání a porozumění slovům a jednoduchým větám
- spontánní a jednoduché tématické rozhovory
- piktogramy
- práce s hlasovým komunikátorem
- počítačové programy zaměřené na rozvoj komunikace

### 4.1.3 Formy alternativní a augmentativní komunikace

#### Komunikace pomocí zástupných předmětů

##### **Komunikační knihy**

- Používání komunikační knihy na bázi výměny obrázků.
- Žák má v knize svou zásobu pojmů (obrázků), dle vlastních preferencí. Při výběru obrázků spolupracují rodiče a pedagogové. Komunikační kniha má sloužit pro komunikaci ve škole, rodině i dalších prostředích žáka.
- Podoba symbolů – nejčastěji barevné nebo černobílé obrázky a fotografie. V případě horší schopnosti dítěte obrázky rozlišovat používáme větší rozměr.
- Nácvik začíná od podávání jednoho obrázku, dále pokračuje učením výběru ze dvou a více obrázků.
- Postupně se zavede vícestránková komunikační kniha.
- Používání větnému proužku – skládání vět (upřesnění přání žáka).
- V komunikační knize je zápis, jak knihu zvládá používat a jaké v ní jsou symboly.
- Obrázky se používají i pro žáky, jejichž řeč je málo funkční. Komunikace pomocí obrázků pomáhá odbourávat echolálie a jednoznačně podporuje mluvenou řeč.

##### **Makaton**

- Znakový jazyk, který podporuje rozvoj mluvené řeči, porozumění pojmům jazyka a jeho logické struktury.
- Makaton obsahuje 350 manuálních znaků, používá se bez gramatiky, znakuje se pouze klíčová slova ve větě.
- Učitel začíná s několika znaky – pojmy, které dítě dobře zná, znak se vždy provází mluveným slovem
- Učitel známé znaky používá v mluvené řeči
- Mluvená řeč je výrazně zpomalená, což podporuje porozumění, sdělení obsahuje sluchové i vizuální vjemy.
- Žáci s komunikačními problémy se naučí používat znaky, pomocí znaků pak samy komunikují.

- Slovní zásoba znaků je z těchto oblastí: barvy, časové pojmy, dopravní prostředky, co je doma, co je venku, co je ve škole, jídlo, nemoc, oblečení, osoby, slavnosti, přídavná jména, slovesa, zahrada, zvířata
- V případě potřeby se nové výrazy vyhledávají ve Znakovém slovníku neslyšících

## 4.2 ČLOVĚK A JEHO SVĚT – SMYSLOVÁ VÝCHOVA

### Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** pomáhá žákům poznávat své nejbližší okolí a utvářet si k němu citový vztah. Žáci si osvojují vhodné chování a jednání, učí se chápat rozdílnosti mezi lidmi, respektovat je, navzájem si pomáhat a spolupracovat.

Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** je rozdělena na vzdělávací obory:

Rozvíjení zrakového vnímání  
 Rozvíjení sluchového vnímání  
 Rozvíjení hmatového vnímání  
 Prostorová a směrová orientace  
 Rozvíjení čichového a chuťového vnímání

Člověk a jeho svět zasahuje do všech ostatních vyučovacích předmětů. Vyučuje se ve všech ročnících. Umožňuje žákům poznávat své nejbližší okolí, utvářet si k němu vztah a zároveň umožňuje zvládnout i další vzdělávací předměty. Rozvíjí psychické funkce prostřednictvím smyslového vnímání. Smyslovou stimulací a rozvojem se vytvářejí vztahy s ostatními psychickými funkcemi jako je vnímání, myšlení, komunikace. Rozvoj jednotlivých smyslových analyzátorů a jejich funkcí je podmínkou pro správné vnímání, udržení pozornosti, orientaci v čase, prostoru, směru a pro vytváření pojmů a představ.

### Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- uspokojování základních životních potřeb
- upevňování hygienických a stravovacích návyků
- orientace v nejbližším okolí
- vytváření základních schopností při manipulaci s předměty
- poznávání a pojmenování základních barev
- rozlišování, poznávání a třídění předmětů podle barev, velikosti, tvaru a zvuku
- napodobování předváděných pohybů
- napodobování a rozlišování různých zvuků
- rozlišování a určování chuťových vlastností látek

### Výchovné a vzdělávací strategie

Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí takto:

### **Kompetence k učení**

- Používáme multisenzorický přístup, který rozvíjí a stimuluje všechny smysly. Používáme ho u všech činností, což vede u žáka k lepšímu porozumění a orientaci.

### **Kompetence k řešení problémů**

- Jednotlivé prostory, nábytek, pomůcky jsou pro usnadnění orientace označeny různými symboly, které odpovídají individuálním potřebám a schopnostem žáka.
- Žáci mají strukturovaný režim dne, čímž vedeme žáka k lepší orientaci v čase.
- Seznamujeme žáky s různými druhy materiálů, povrchů, s různými druhy chutí a vůní, což jim pomáhá v lepší orientaci v okolním prostředí a ve vědomém využívání pomůcek, potravin, hygienických prostředků atp.

### **Kompetence komunikativní**

- Používáme metody alternativní a augmentativní komunikace a tím vedeme žáka k reakci na jednoduché pokyny, vyjádření souhlasu a nesouhlasu, vyjádření potřeb.
- Vytváříme modelové situace, ve kterých mají žáci možnost si vyzkoušet a procvičit základní komunikační modely, naučit se rozeznávat známe osoby podle hlasu a vzhledu, vyjádřit své potřeby.
- Seznamujeme žáky s různými druhy smyslových vjemů s použitím všech smyslů a žáci se učí rozlišovat a dát najevo příjemné či nepříjemné vjemy.

### **Kompetence sociální a personální**

- U žáků vytváříme pomocí různých metod (např. bazální stimulace) vědomí vlastní osoby, podporujeme vnímání částí těla a uvědomění si svého Já.
- Žáci se učí vhodnou motivací a formou různých her a cvičení soustředěně poslouchat jednoduché krátké texty, hudbu nebo jiné sluchové podněty.

### **Kompetence pracovní**

- Žáci se učí rozlišovat, třídit a poznávat předměty různé velikosti, tvaru, barvy a jiných vlastností, což rozvíjí jejich taktilně-kinestetické vnímání.
- Při činnostech a aktivitách používají žáci strukturované učení a procesuální schémata a vysvětlení, někteří jsou podporováni fyzickou dopomocí.
- Vedeme žáka k využíváním jednoduchých pracovních technik při práci s různými materiály.

#### **4.2.1 Rozvíjení zrakového vnímání**

- rozeznání světla a tmy - světelné hračky, pozorování pohybu světla, nasvětlování předmětů
- fixace zraku
- stimulace očního kontaktu
- cvičení očních pohybů – sledování pohybujícího se předmětu a osob v blízkém okolí
- uchopování viděných předmětů a manipulace s nimi (využití sklopných desek, barevně výrazných a ozvučených předmětů)
- sebepozorování v zrcadle
- identifikace podle fotografií



- třídění materiálů, předmětů (podle barvy, velikosti, tvaru)

#### **4.2.2 Rozvíjení sluchového vnímání**

- reakce na sluchový podnět
- sluchová cvičení s využitím zraku (zvonek, bubínek, mačkání papíru, klíče)
- sluchová cvičení bez využití zraku (telefon, cinkání lžičky v hrnečku, tleskání, klepání, pískání)
- reakce na vlastní jméno
- rozlišování a určování zvuků podle směru, délky a intenzity
- (tichý x hlasitý, zblízka x daleka, krátký x dlouhý)
- poslech pohádek, písniček, relaxační hudby relaxace
- sluchově motorická cvičení (písňe a říkanky s ukazováním, pohybem)
- rozlišit zvuky spojené s denním životem (cinkání lžící o talíř, rozlišování zvuků na ulici, v přírodě)
- tolerance nepříjemných zvuků

#### **4.2.3 Rozvíjení hmatového vnímání**

- doteková terapie (bazální stimulace)
- manipulace s předměty (s využitím a bez využití zraku) – nácvik úchopu
- rozlišování vlastností předmětů (teplé x studené, suché x mokré, hladké x drsné, těžké x lehké)
- poznávání známých předmětů hmatem s využitím a bez využití zraku
- hlazení jemných látek (samet, plyš, kožešina), navozování příjemných pocitů
- hry s vodou – teplá x studená, nabírání, přelévání
- hry s bublinami – vytváření pěny, chytání bublin
- třídění předmětů podle tvaru, velikosti, povrchu

#### **4.2.4 Prostorová a směrová orientace**

- orientace ve třídě (okna, dveře...)
- orientace v budově školy a v nejbližším okolí
- orientace v prostoru (nahore, dole, vpředu, vzadu, nad, pod, na, ve, do)
- umístit předměty na určené místo podle pokynu (na stůl, pod stůl, do krabice)

#### **4.2.5 Rozvíjení čichového a chuťového vnímání**

- rozvíjení čichové percepce – nádech nosem, výdech ústy
- poznávání předmětů čichem podle vůně
- rozlišování chutí potravin, ovoce, zeleniny, nápojů (slané, sladké, kyselé, hořké...)
- nácvik správného kousání a polykání (viz orofaciální stimulace)
- cvičení sání, sání brčkem z umělé hmoty
- lízání medu, čokolády, lízátko

## 4.3 UMĚNÍ A KULTURA

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Umění a kultura přispívá ke kultivaci osobnosti žáků, působí na jejich chování, posiluje sebevědomí. Dává prostor pro uplatnění vlastní tvorby. Má velký relaxační a rehabilitační význam. Prostřednictvím výuky je možné přiblížit žákům hudební a výtvarné umění a značně obohatit jejich život.

Vzdělávací oblast **Umění a kultura** se realizuje ve vyučovacích předmětech:

Hudební výchova

Výtvarná výchova

Vzdělávací obor **Hudební výchova** podporuje schopnost hudbu emocionálně prožít. Prostřednictvím hudebních činností dochází k rozvíjení sluchu a motoriky žáků, zároveň se podporuje i rozvoj řečových dovedností. Hudební činnosti pomáhají k odreagování napětí, k překonání únavy, zlepšování nálady, podílejí se na koncentraci pozornosti.

Ve vzdělávacím oboru **Výtvarná výchova** se rozvíjejí tvořivé schopnosti a dovednosti, dochází k poznávání prostředků výtvarného jazyka. Výtvarná výchova pomáhá vyjadřovat emoce, podporuje projevit přirozenou aktivitu a rozvíjet fantazii. Je třeba navozovat takové činnosti, ve kterých budou žáci úspěšní.

### Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- rozvíjení individuálních schopností při vlastní tvorbě
- napodobování a rozlišování hudebních i nehmotných zvuků
- soustředění na poslech krátkých skladeb
- rozlišování základních barev a jejich používání ve výtvarném vyjádření

### 4.3.1 Hudební výchova

#### Cílové zaměření předmětu

Vzdělávání v předmětu směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- napodobování a rozlišování různých hudebních a nehmotných zvuků
- rozlišování vybraných hudebních nástrojů podle zvuku
- zvládání hry na tělo a jednoduché rytmické nástroje
- soustředění na poslech krátkých skladeb

## **Výchovné a vzdělávací strategie**

Předmět Hudební výchova přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí takto:

### **Kompetence k učení**

- Experimentováním s jednoduchými hudebními nástroji se žáci učí napodobovat předvedený pohyb a rozvíjejí jemnou motoriku. Pro usnadnění manipulace s nástroji využíváme polohování, fyzickou a psychickou podporu, vhodné nástroje.
- Prostřednictvím pohupování do rytmu na relaxačních míčích, na klíně, hrou na tělo se žáci učí vnímat rytmus.
- Zpěvem a nápodobou zvuků procvičujeme správné dýchání, rozvíjíme komunikační dovednosti.
- Obsah písničky znázorňujeme pohybem nebo obrázkem a tím vedeme žáka k lepšímu porozumění pojmům.

### **Kompetence k řešení problémů**

- Hudbu využíváme při relaxaci, k uvolnění napětí a k překonávání stresových situací.
- Žáci se seznamují s různými zvuky, hlasy a melodiemi, což jim pomáhá v lepší orientaci v okolním prostředí.

### **Kompetence komunikativní**

- Prostřednictvím hudby navazujeme pozitivní vazbu s žákem, který reaguje na známé a oblíbené písničky nebo melodie a spolupracuje při hře na hudební nástroje.
- Zařazujeme písničky se jmény žáků a učitelů, vedeme tak žáky k reakci na své jméno a okolí. Žáci mezi sebou spolupracují při výměně hudebních nástrojů, při hudebně pohybových hrách, při výběru písniček.

### **Kompetence sociální a personální**

- Hrou na tělo pomáháme žákům uvědomit si vlastní osobu prostřednictvím svého těla.
- Díky pravidelnému setkávání při hudební výchově podporujeme navazování kontaktů mezi žáky, utváření a prohlubování mezilidských vztahů.

### **Kompetence pracovní**

- Používáním jednoduchých hudebních nástrojů se žáci učí různým druhům úchopů a účelné manipulaci s předměty. Žáci se podle svých možností podílejí na přípravě a úklidu pomůcek a místnosti pro hudební výchovu.

### **Obsah předmětu:**

- poslech - říkadla, lidové písně, krátké skladby pro děti, relaxační hudba
- nácvik rytmizace, práce s jednoduchými hudebními nástroji a dalšími dostupnými předměty (vařečky, misky, pokličky)
- hudebně pohybová činnost, pohyb podle rytmického doprovodu, jednoduché tanečky
- rozlišování zvuků hudebních nástrojů (s využitím a bez využití zraku)
- hra na tělo (tleskání, dupání)
- nácvik správného dýchání
- zpěv jednoduchých písní zaměřených k ročním dobám, svátkům
- poznávání hlasů zvířat

### 4.3.2 Výtvarná výchova

- práce s pískem (sypání, hrabání, vybírání, malování do písku, přesypání)
- práce s kostkami, stavebnicemi
- modelování (zpracování hmoty oběma rukama, trhání, vykrajování, tvarování, válení)
- práce s barvami (hra s prstovými barvami, muzikomalba, zapouštění barvy, tématická malba, tiskání)
- práce s papírem (mačkání, trhání, lepení, stříhání, přehýbání, házení)
- práce s textilními materiály (koláž, nalepování látky)
- práce s přírodními materiály (třídění, vkládání, navlékání, obtiskování, trhání listů, figurky z přírodnin)
- spontánní tvorba, rozvoj fantazie

## 4.4 ČLOVĚK A ZDRAVÍ

### Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví respektuje celistvost osobnosti žáků, rozvíjí jejich možné fyzické i psychické schopnosti, pomáhá si uvědomovat svá omezení, posilovat pohybové dovednosti i sociální dovednosti a adaptaci.

Žáci jsou dle svých možností vedeni k pochopení hodnoty zdraví, smyslu rehabilitace a zdravotní prevence.

Vzdělávací oblast **Člověk a zdraví** se realizuje ve vzdělávacích oborech:

Pohybová výchova

Zdravotní tělesná výchova

Rehabilitační výchova

### Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- vnímání prožitků z pohybové činnosti
- posilování koncentrace pozornosti, překonávání únavy, schopnost fyzického i psychického uvolnění
- nácvik správného dýchání a stravování
- rozvíjení aktivní hybnosti, využívání pohybových schopností a dovedností
- poznávání vlastních fyzických a zdravotních předpokladů
- odstraňování mimovolných pohybů a stimulaci jednotlivých svalových skupin

## **Výchovné a vzdělávací strategie**

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí takto:

### **Kompetence k učení**

- Podporujeme rozvoj jemné a hrubé motoriky polohováním, fyzickým vedením, jednoduchými cviky, bazální stimulací.
- Vedeme žáky k napodobování různých předvedených pohybů a činností, předvedením, fyzickým vedením, polohováním, a tak rozvíjíme schopnost nápodoby a uvědomění si vlastního těla.
- Seznamujeme žáky s tělocvičnými pojmy a symboly, které odpovídají individuálním možnostem žáka a úrovni jeho komunikace pomocí předmětů, fotografií, obrázků, vlastním předvedením.

### **Kompetence k řešení problémů**

- Využíváme zrakovou podporu a komentáře k pochopení a plnění jednoduchých příkazů. Používáme jednoduché pojmy a věty.
- Opakováním a danou strukturou určité hry nebo pohybové činnosti vedeme žáka k pochopení jejích pravidel a k řešení známé situace na základě nápodoby a opakování.
- Žák se učí orientovat v místech určených pro pohybovou aktivitu nebo relaxaci pomocí stálého uspořádání místnosti a pomůcek, pomocí piktogramů, seznamuje se s prostředím využitím všech smyslů a opakováním.

### **Kompetence komunikativní**

- Do předmětu jsou zařazovány aktivity, činnosti a hry, které vyžadují interakci s ostatními žáky nebo pedagogem. Žáci jsou motivováni ke spontánní komunikaci verbální či neverbální, dle jejich možností.
- Podporujeme žáka ve vyjádření svých pocitů a potřeb při pohybových činnostech a při hře.

### **Kompetence sociální a personální**

- Prostřednictvím cvičení a her se zrakovou, taktilní podporou a s komentářem, podporujeme vnímání vlastního těla i jeho částí a uvědomění si vlastní osoby.

### **Kompetence pracovní**

- Žáci se převlékají do sportovního oblečení (např. plavání, pobyt venku ), podporujeme je v úpravě zevnějšku a hygieně po sportovní činnosti, zvyšujeme jejich samostatnost v oblékání, obouvání a zvládání dalších sebeobslužných dovedností.
- Při pohybové činnosti nebo hře používají žáci různé předměty, pomůcky a náčiní, učí se s nimi účelně manipulovat, procvičují různé úchopy.
- Vedeme žáky k rozlišování vlastností těchto předmětů, pomůcek dle velikosti, tvaru.
- Podporujeme žáky dle jejich individuálních možností, aby se podíleli na přípravě a úklidu prostoru i pomůcek pro pohybovou aktivitu.

#### **4.4.1 Pohybová výchova**

- bazální stimulace (polohování, vestibulární stimulace, vibrační masáže, využití pomůcek – trampolíny)
- reagovat na pokyny a povely k pohybové činnosti
- cviky na protažení, uvolnění celého těla
- tahání a houpání na dekách, v houpačce
- cvičení na balančních míčích
- házení na cíl, prolézání, podlézání, kutálení
- rozvíjení hybnosti – lezení a plazení daným směrem, volně v prostoru
- využívání pomůcek při pohybu (jezdítko, chodítko)
- rozvíjení jemné motoriky
- zvládnout uvolnění a zklidnění organismu

#### **4.4.2 Zdravotní tělesná výchova**

- polohování, využití kompenzačních pomůcek
- stimulace v kuličkovém bazénu
- plavání – hry ve vodě, cvičení ve vodě, plavání za pomoci pomůcek

#### **4.4.3 Rehabilitační tělesná výchova – fyzioterapie**

Rehabilitační tělesná výchova se zařazuje jako alternativní forma zdravotní tělesné výchovy pro žáky s nejtěžšími formami mentálního postižení, u nichž je snížena schopnost spontánního pohybu. Zaměření musí odpovídat psychickým možnostem jednotlivých žáků, jejich zdravotnímu stavu a specifikce postižení.

- vertikalizace
- individuální fyzioterapie
- vodoléčba
- hipoterapie
- canisterapie

### **4.5 ČLOVĚK A PRÁCE – PRACOVNÍ VÝCHOVA**

#### **Charakteristika vzdělávací oblasti**

Vzdělávací oblast Člověk a jeho práce je jednou ze stěžejních vzdělávacích oblastí v základním vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením. Zahrnuje pracovní činnosti, které vedou žáky k získání základních pracovních dovedností a návyků. Cíleně se zaměřuje na rozvíjení sebeobsluhy a systematicky ji ovlivňuje. Působí také na rozvoj komunikačních dovedností při verbalizaci prováděných činností

Vzdělávací oblast **Člověk a práce** je členěna do vzdělávacích oborů:

#### **Sebeobsluha**

**Práce s drobným materiálem**

**Práce montážní a demontážní**

**Pěstitelské práce**

**Práce v domácnosti**

#### **Cílové zaměření vzdělávací oblasti**

Vzdělávání směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- získávání základních hygienických a sebeobslužných návyků
- rozvoji motoriky, získávání základních manuálních zručností a pracovních dovedností
- vnímání radostných prožitků z pracovních činností, které pomáhají seberealizaci
- osvojení dovedností při používání a zacházení s pomůckami a drobným nářadím
- získání schopnosti obsluhovat základní domácí spotřebiče
- porozumění jednoduchým pracovním postupům
- poznání pracovních činností, které napomáhají vytváření možných zálib
- dodržování hygienických a bezpečnostních pravidel při práci
- rozvíjení individuálních schopností při vlastní tvorbě, vnímání a komunikaci
- vyjadřování vlastních zkušeností přiměřenými prostředky a postupy

#### **Výchovné a vzdělávací strategie**

Vzdělávací oblast Člověk a práce přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí takto:

##### **Kompetence k učení**

- Přiřazováním, tříděním, praktickou manipulací a činnostním učením vedeme žáka k poznávání a používání předmětů denní potřeby. Teoretické poznatky aplikujeme do praxe (např. prostírání stolu apod.).
- Využíváme různé techniky práce s různými materiály a tím vedeme žáky k získávání základních manuálních zručností a pracovních dovedností.
- Vedeme, dopomáháme nebo polohujeme žáka při manipulaci s nástroji a tím podporujeme schopnost napodobit předvedené pohyby a činnosti.

##### **Kompetence k řešení problémů**

- Využíváme systémů AAK ke znázorňování pracovních činností a podporujeme tak u žáka porozumění a plnění jednoduchých postupů.
- Dodržujeme danou strukturu činností a postupů a tím vedeme žáka k pochopení a řešení známé situace na základě nápodoby či opakování.

##### **Kompetence komunikativní**

- Umožňujeme výběr různých pracovních technik a činností formou verbální i neverbální komunikace.
- V průběhu pracovních činností zařazujeme jednoduchá cvičení zaměřená na rozvoj komunikačních funkcí (oslovení, vyjádření souhlasu nebo nesouhlasu, žádosti

apod.) a tím podporujeme reakci na své jméno, na jednoduché pokyny. Využíváme a navozujeme různé situace a tím podněcujeme žáka ke spontánní komunikaci.

#### **Kompetence pracovní**

- Nápodobou, fyzickým vedením a zrkovou podporou utváříme u žáka základní hygienické návyky a sebeobslužné dovednosti. Tím vedeme žáka ke zvládnutí nejjednodušších úkonů sebeobsluhy a základů osobní hygieny.
- Využíváme jednoduché stavebnice a konstruktivní hry k manipulaci, k rozvoji motoriky. Vedeme žáka ke vnímání radostných prožitků z pracovních činností, které pomáhají k seberealizaci.
- Seznamujeme žáky s pěstováním a ošetřováním rostlin, vedeme je k osvojení základních dovedností při péči o rostliny.
- Pozorováním přírody vedeme žáky k poznávání jednotlivých ročních období, změn v přírodě.
- Seznamujeme žáky se základními úkony při přípravě nápojů a jídel, s drobnými domácími pracemi (utírání nádobí, zametání, vysávání apod.) a vedeme je tak k co nejvyšší možné míře samostatnosti při vykonávání těchto pracovních činností.

#### **4.5.1 Sebeobsluha**

- hygienické návyky (návčik použití WC, mytí a utírání rukou, čištění zubů, použití kapesníku)
- návčik svlékání a oblékání oděvu (rozepínání a zapínání zipů...)
- stolování (správné sezení u jídla, návčik žvýkání, polykání, používání lžíce, ubrousku, pití z hrnečku, utírání podložky)

#### **4.5.2 Práce s drobným materiálem**

- hmatová stimulace za použití různých materiálů (viz výtvarná výchova)
- práce podle slovního návodu

#### **4.5.3 Práce montážní a demontážní**

- hra s kostkami
- hra se stavebnicemi (plošné, prostorové, konstrukční)
- vkládačky, puzzle
- návčik volné hry

#### **4.5.4 Pěstitelské práce**

- pozorování přírody v jednotlivých ročních obdobích
- péče o pokojové rostliny



- pěstování ovoce a zeleniny na školním pozemku (ve třídě v květníku)
- používání správných pomůcek a náčiní podle druhu pěstitelských činností
- dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce při práci na zahradě

#### 4.5.5 Práce v domácnosti

- základní úklid (mytí a utírání nádobí, úklid stolu a pracovního místa)
- nákup a ukládání základních potravin
- spolupráce při přípravě jídla (krájení, míchání, strouhání, mazání, nalévání...)
- dodržování zásad hygieny a bezpečnosti při práci

## 5. UČEBNÍ PLÁN

Tabulka učebního plánu

| Vyučovací předmět                                         | 1.         | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | 8. | 9. | 10. |
|-----------------------------------------------------------|------------|----|----|----|----|----|----|----|----|-----|
| Člověk a komunikace                                       | 5          | 5  | 5  | 5  | 5  | 5  | 5  | 5  | 5  | 5   |
| Člověk a jeho svět                                        | 4          | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4   |
| Hudební výchova                                           | 2          | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2   |
| Člověk a jeho zdraví                                      | 4          | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4   |
| Pracovní a výtvarná výchova                               | 4          | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4  | 4   |
| Disponibilní časová dotace                                | 2          | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2   |
| Povinná týdenní dotace                                    | 21         | 21 | 21 | 21 | 21 | 21 | 21 | 21 | 21 | 21  |
| <b>Celkový počet vyučovacích hodin v 1. – 10. ročníku</b> | <b>210</b> |    |    |    |    |    |    |    |    |     |